

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

**«Διατάξεις για την απλοποίηση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης,
θέσπιση πλαισίου για την ανάπτυξη των Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων,
την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης, την προστασία
του περιβάλλοντος και λοιπές διατάξεις»**

I. Γενικές παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του από τη Διάρκη Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου, διαρθρώνεται σε πέντε (5) Μέρη (Α΄-Ε΄), αποτελείται από εκατόν εβδομήντα έξι άρθρα (176) άρθρα και δύο (2) Παραρτήματα (I και II), και περιλαμβάνει διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Μέρος Α΄), διατάξεις οικονομικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα (Μέρος Β΄), διατάξεις που αφορούν την οργάνωση και τη λειτουργία των Μουφτειών της Θράκης (Μέρος Γ΄), καθώς και λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας των Υπουργείων Εσωτερικών, Εξωτερικών, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και Υγείας (Μέρος Δ΄).

Στο Μέρος Α΄ (άρθρα 1-117), το οποίο διαρθρώνεται σε έντεκα Κεφάλαια (Α΄ - ΙΑ΄), περιλαμβάνονται διατάξεις που αφορούν την απλοποίηση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης και των περιβαλλοντικών ελέγχων, την τροποποίηση του πλαισίου χρήσεων γης, τη ρύθμιση της οργάνωσης και της διαχείρισης πόρων του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλ-

2

λαγής και του Πράσινου Ταμείου, τη ρύθμιση ζητημάτων που αφορούν την προστασία των δασών, την επικαιροποίηση ρυθμίσεων της πολεοδομικής νομοθεσίας, την ανάπτυξη των υπεράκτιων αιολικών πάρκων, και την αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν τη διαχείριση της ενεργειακής κρίσης και την κυκλική οικονομία (άρθρο 2 του νομοσχεδίου και Αιτιολογική Έκθεση, σελ. 157-158).

Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο Α΄ ορίζονται ο σκοπός (άρθρο 1) και το αντικείμενο (άρθρο 2) του Μέρους Α΄ του νομοσχεδίου.

Στο Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 3-10) ρυθμίζονται ζητήματα περιβαλλοντικής αδειοδότησης και περιβαλλοντικών ελέγχων. Ειδικότερα, καθορίζονται τα έργα και οι δραστηριότητες που εξαιρούνται από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης, όπως αυτή προβλέπεται στις διατάξεις των παραγράφων 2α και 2β του άρθρου 1 του ν. 4014/2011 (άρθρο 3). Απλοποιείται η διαδικασία ενημέρωσης και τροποποίησης της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, με αντίστοιχη τροποποίηση των διατάξεων του άρθρου 6 παρ. 1, 1α και παρ. 2 του ν. 4014/2011 (άρθρο 4). Ορίζεται ο αποδέκτης λυμάτων και βιομηχανικών αποβλήτων κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση, με αντίστοιχη τροποποίηση του άρθρου 12 του ν. 4014/2011 (άρθρο 5). Περαιτέρω, τροποποιείται το άρθρο 16 παρ. 7 του ν. 4014/2011, το οποίο αναφέρεται στον τρόπο πληρωμής των πιστοποιημένων αξιολογητών μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων (άρθρο 6) και εισάγονται διατάξεις με τις οποίες συμπληρώνεται η διαδικασία περιβαλλοντικών ελέγχων, με αντίστοιχη τροποποίηση των διατάξεων του άρθρου 20 παρ. 5, 11, 15α, 15β, 15γ και παρ. 21 του ν. 4014/2011 (άρθρο 7). Ακόμη, τροποποιούνται διατάξεις του άρθρου 61 του ν. 4819/2021, το οποίο αφορά τα όργανα διενέργειας επιθεωρήσεων και περιβαλλοντικών ελέγχων φορέων επεξεργασίας αποβλήτων, του άρθρου 21 παρ. 1 και 6 του ν. 4014/2011, περί διοικητικών μέτρων και κυρώσεων επί περιβαλλοντικών παραβάσεων, και του άρθρου 52 του ν. 4843/2021 σχετικά με το νομικό καθεστώς της διεκπεραίωσης ζητημάτων εκκρεμών υποθέσεων που αφορούν διενεργηθέντες περιβαλλοντικούς ελέγχους (άρθρα 8, 9 και 10).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ΄ (άρθρα 11-17) θεσπίζονται ρυθμίσεις που αφορούν τις επιτρεπόμενες χρήσεις εντός προστατευόμενων περιοχών (άρθρα 11 και 12) και το περιεχόμενο των ειδικών περιβαλλοντικών μελετών, οι οποίες τεκμηριώνουν επιστημονικά τα προεδρικά διατάγματα καθορισμού και προστασίας των εν λόγω περιοχών (άρθρο 13), όπως, επίσης, διατάξεις οι οποίες εξειδικεύουν ορισμένες χρήσεις του π.δ/τος 59/2018 (άρθρα 14 και 15), καταργούν διατάξεις και περιπτώσεις της περιβαλλοντικής και πολεοδομικής νομοθεσίας (άρθρο 17), και παρέχουν εξουσιοδότηση για

τη λήψη μέτρων παρακολούθησης και διαχείρισης εκβρασμών θαλάσσιας άγριας πανίδας και μέτρων εφαρμογής περιφερειακών ή τοπικών σχεδίων δράσης για την προστασία και διαχείριση της άγριας πανίδας και της χλωρίδας, την αλληλεπίδρασης ειδών άγριας πανίδας με τον άνθρωπο ή με εισβάλλοντα ξενικά είδη, τη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων, και την εν γένει προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από τις προαναφερόμενες αιτίες (άρθρο 16).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Δ' (άρθρα 18-24) ρυθμίζονται θέματα που αφορούν τη λειτουργία του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.) και του Πράσινου Ταμείου. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τη διαχείριση πόρων του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α., την παράταση των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου εργαζομένων στον ανωτέρω Οργανισμό και την τροποποίηση των διατάξεων του άρθρου 43 του ν. 4685/2020 (άρθρα 18 και 19). Ακόμη, προβλέπεται αξιοποίηση των πόρων του Πράσινου Ταμείου (άρθρο 20), ορίζονται η δομή των χρηματοδοτικών προγραμμάτων του και τα κριτήρια αξιολόγησης ενεργειών που χρηματοδοτούνται από αυτό, με αντίστοιχη τροποποίηση των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 6 του ν. 3889/2010 (άρθρο 21), και τα όργανα διοίκησής του, και ρυθμίζονται ζητήματα οικονομικής διαχείρισης των πόρων του και χρηματοδότησης σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας από τους πόρους του (άρθρα 23 και 24).

Στο Κεφάλαιο Ε' (άρθρα 25-33) ρυθμίζονται ζητήματα δασικής νομοθεσίας. Μεταξύ άλλων, ρυθμίζονται εκ νέου οι αρμοδιότητες και η συγκρότηση της Επιτροπής Δασολογίου της παρ. 6 του άρθρου 3 του ν. 3208/2003, συνιστώνται επτά (7) Τεχνικές Επιτροπές Δασολογίου στις έδρες των Επιθεωρήσεων Εφαρμογής Δασικής Πολιτικής, με αρμοδιότητα την κρίση επί των προσφυγών κατά των αποφάσεων των Επιτροπών Δασολογίου (άρθρο 25), και ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν τη διαδικασία επανεξέτασης των υποθέσεων από τις Επιτροπές Εξέτασης Αντιρρήσεων (ΕΠ.Ε.Α.) και τις Τεχνικές Επιτροπές Δασολογίου (άρθρο 26). Εν συνεχεία, στις περιπτώσεις αναμόρφωσης κυρωμένων δασικών χαρτών, προστίθεται η διόρθωση πρόδηλων σφαλμάτων. Η αναμόρφωση των δασικών χαρτών κυρώνεται, εφεξής, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δασών, μετά από εισήγηση της οικείας Διεύθυνσης Δασών και έγκρισή της από τη Γενική Διεύθυνση Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (άρθρο 27). Ακόμη, παρατείνεται έως την 31.12.2022, η προθεσμία υποβολής αιτήσεων για την υπαγωγή στις ρυθμίσεις του άρθρου 55 του ν. 4685/2020 (άρθρο 28) και ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την καταβολή αποζημίωσης στα μέλη των Επιτροπών Εξέτασης Αντιρρήσεων (ΕΠ.Ε.Α.) (άρθρο 29). Τέ-

λος, επιτρέπεται επέκταση ήδη εγκεκριμένων τουριστικών εγκαταστάσεων και δημιουργία νέων εγκαταστάσεων σε δασικές εκτάσεις από τον αρχικό δικαιούχο της επέμβασης, υπό τις οριζόμενες προϋποθέσεις (άρθρο 30), παρατείνονται για δώδεκα (12) μήνες οι συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου του προσωπικού που προσλήφθηκε σύμφωνα με το άρθρο 36 του ν. 4765/2021, με σκοπό την ταχεία εκτέλεση των έργων αποκατάστασης στις περιοχές που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του 2021 (άρθρο 31), προβλέπεται δυνατότητα πρόσληψης προσωπικού με εξαμήνες συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου (Ι.Δ.Ο.Χ.) κατά τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου, για την αντιμετώπιση εποχικών ή πρόσκαιρων αναγκών στις περιοχές που ορίζονται ως επικίνδυνες σύμφωνα με το π.δ. 575/1980 (άρθρο 32), ρυθμίζονται θέματα σχετικά με το ύψος των εγγυητικών επιστολών που προσκομίζουν οι Δασικοί Συνεταιρισμοί Εργασίας για την υλοποίηση των υλοτομικών εργασιών στα δημόσια δάση αρμοδιότητας των Δασαρχείων Λίμνης και Ισθμιαίας για τα έτη 2022 και 2023, και ορίζεται η προθεσμία εγκατάστασής τους στο δάσος, ειδικά για το έτος 2022, έως την 31.8.2022 (άρθρο 33).

Στο Κεφάλαιο ΣΤ' (άρθρα 34-41) ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας και το Πυροσβεστικό Σώμα, και ως εκ τούτου ο τίτλος του Κεφαλαίου πρέπει να συμπληρωθεί ως «Διατάξεις για τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας και το Πυροσβεστικό Σώμα». Στο εν λόγω Κεφάλαιο, μεταξύ άλλων, προβλέπεται παράταση συμβάσεων του προσωπικού της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας έως την 31.12.2022 (άρθρο 34), ορίζεται η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας ως αρμόδια αρχή για την έκδοση του Ημερήσιου Χάρτη Πρόβλεψης Κινδύνου Πυρκαγιάς καθ' όλη τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου εκάστου έτους (άρθρο 35), παρατείνεται η προθεσμία ολοκλήρωσης της διαδικασίας μετάταξης υπαλλήλων στη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας έως την 8.8.2022 (άρθρο 36), ορίζεται εκ νέου η συγκρότηση των Συμβουλίων Κρίσεων του Πυροσβεστικού Σώματος (άρθρο 37), προβλέπεται κατ' εξαίρεση η πρόσληψη στο Πυροσβεστικό Σώμα συζύγου ή προσώπου με το οποίο είχε συνάψει σύμφωνο συμβίωσης ή τέκνου, ιδιώτη ο οποίος συμμετείχε οικειοθελώς σε πυροσβεστική επιχείρηση και τελικά απεβίωσε (άρθρο 38), και ρυθμίζονται ζητήματα αποζημίωσης του πυροσβεστικού προσωπικού για πρόσθετη εργασία (άρθρο 39) και χορήγησης μηνιαίου επιδόματος στους πυροσβέστες των Ειδικών Μονάδων Δασικών Επιχειρήσεων (Ε.ΜΟ.Δ.Ε.) (άρθρο 40). Τέλος, ορίζεται ότι, όσον αφορά το Μητροπολιτικό Πάρκο Πρασίνου και Αναψυχής του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού Αγίου Κοσμά, μέχρι τη στελέχωση του Γραφείου Ελληνικού από το κατάλληλο

προσωπικό, οι μελέτες ενεργητικής πυροπροστασίας των ψηλών κτηρίων εγκρίνονται από το Αρχηγείο του Πυροσβεστικού Σώματος (άρθρο 41).

Στο Κεφάλαιο Ζ' (άρθρα 42-69) ρυθμίζονται χωροταξικά και πολεοδομικά ζητήματα. Ειδικότερα, εισάγονται ειδικές διατάξεις που αφορούν τα υδατορέματα και τροποποιείται το άρθρο 5 του ν. 4258/2014 (άρθρο 42). Στη συνέχεια, καθορίζονται οι πόροι για τη χρηματοδότηση της ελληνικής δράσης της αποστολής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις εκατό (100) κλιματικά ουδέτερες και έξυπνες πόλεις (άρθρο 43), ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τα Κέντρα Υπερυψηλής Τάσης και Υποσταθμών (άρθρο 44), την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής του Ελαιώνα (άρθρο 45), παράλληλες με την έγκριση του Ρυμοτομικού Σχεδίου Εφαρμογής εγκρίσεις περιβαλλοντικών όρων (άρθρο 46) και διενέργεια αυτοψιών από τα Κεντρικά Συμβούλια Αρχιτεκτονικής, και τα Κεντρικά Συμβούλια Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων (άρθρο 47). Επίσης, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν ειδικές διαδικασίες έκδοσης οικοδομικών αδειών (άρθρο 48) και τον καθορισμό συντελεστή κάλυψης σε γεωργοκτηνοτροφικά, γεωργοπτηνοτροφικά κτήρια, κτήρια υδατοκαλλιεργειών, γεωργικές αποθήκες, δεξαμενές, θερμοκήπια και γενικότερα γεωργικές κατασκευές (άρθρο 49). Περαιτέρω, προβλέπονται δυνατότητα καθ' ύψος υπέρβασης για την ανέγερση ιερών ναών ευρισκόμενων σε περιοχές εκτός σχεδίου δόμησης (άρθρο 50), αλλαγή χρήσης και λειτουργική αναβάθμιση των «ανθοπωλείων» της Βουλής (άρθρο 51), και ειδικές περιπτώσεις παραχώρησης ακινήτων ιδιοκτησίας του Δημοσίου (άρθρο 52), δίνεται ορισμός της ενιαίας έκτασης βιομηχανικών εγκαταστάσεων σε περίπτωση μίσθωσης ή κτήσης όμορων γηπέδων ή οικοπέδων (άρθρο 53), και ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την εγκατάσταση χώρων τροφοδοσίας αρπακτικών πτηνών σε δασικού χαρακτήρα εκτάσεις (άρθρο 54). Εξ άλλου, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τα επιχειρηματικά πάρκα, με την προσθήκη παραγράφων 5 και 6 στο άρθρο 155 του ν. 4759/2020, και την έκδοση οικοδομικών αδειών εντός του Τεχνολογικού Πάρκου Τέταρτης Γενιάς, με την προσθήκη νέας παραγράφου 12 στο άρθρο 18 του ν. 4690/2020 (άρθρα 55 και 56). Ακόμη, ρυθμίζονται ζητήματα ανοικοδόμησης πέριξ ιστών ραδιοφωνικών σταθμών (άρθρο 57), προβλέπονται ανάθεση δράσης στο νομικό πρόσωπο «ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΟΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ Α.Ε. – ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ» (άρθρο 58), όροι δόμησης και παρεκκλίσεις αυτών για τις εκτός σχεδίου περιοχές (άρθρο 59), δυνατότητα αλλαγής χρήσης κτηρίου, με τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 107 παρ. 9 του ν. 4495/2017 (άρθρο 60), και προϋποθέσεις μεταβίβασης της κυριότητας ή της εκμίσθωσης αυτοτελών ιδιοκτησιών ξενοδοχείων συνιδιοκτησίας (άρθρο 61), και ρυθμίζονται ζητήματα που αφο-

ρούν τις δομές Υποδοχής και Φιλοξενίας των άρθρων 8 και 10 του ν. 4375/2016 (άρθρο 62). Περαιτέρω, ρυθμίζονται ζητήματα ενεργειακών στεγαστρων ειδικών κτηρίων (άρθρο 63), παράτασης της αναστολής οικοδομικών εργασιών στον Υμηττό (άρθρο 64), παράτασης ισχύος οικοδομικών αδειών (άρθρο 65), παράτασης της προθεσμίας εκσυγχρονισμού και επέκτασης κτηρίων και εγκαταστάσεων (άρθρο 66), και προβλέπεται δυνατότητα παράτασης της προθεσμίας παράδοσης πολεοδομικού σχεδίου εφαρμογής για τις περιοχές της Ανατολικής Αττικής που επλήγησαν από τις πυρκαγιές της 23.7.2018 (άρθρο 67), καθώς και παράταση της προθεσμίας για την ολοκλήρωση της διαδικασίας θεσμοθέτησης Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (άρθρο 68). Στο άρθρο 69 του υπό ψήφιση νομοσχεδίου δίνεται ο ορισμός της Φέρουσας Ικανότητας (ΦΙ) χωρικού συστήματος και παρέχεται εξουσιοδότηση για την έκδοση προεδρικού διατάγματος, μετά από πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με το οποίο προσδιορίζονται μεθοδολογία για την εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας, βασικές παράμετροι που την καθορίζουν, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του υπό εξέταση χωρικού συστήματος, και τα ανεκτά όρια των δεικτών – στόχων των βασικών παραμέτρων της βιώσιμης ανάπτυξης του.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Η' (άρθρα 70-85) θεσπίζεται πλαίσιο ανάπτυξης υπεράκτιων αιολικών πάρκων.

Στο Κεφάλαιο Θ' (άρθρα 86-99) περιλαμβάνονται διατάξεις που αφορούν την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης και λοιπά ενεργειακά ζητήματα. Μεταξύ άλλων, παρατείνεται η προθεσμία της έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης από τον κρατικό προϋπολογισμό για την κάλυψη μέρους της αύξησης του κόστους κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος σε λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος οικιακών καταναλωτών του εσωτερικού και ρυθμίζονται θέματα υπολογισμού της (άρθρο 86), ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τη χρηματοδότηση έργων και υποδομών δικτύων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου από εθνικούς ή ενωσιακούς πόρους μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.), το ύψος και η διαδικασία χορήγησης της οποίας και σχετικά ζητήματα καθορίζονται με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού (άρθρα 87 και 98), και συμπληρώνονται οι διατάξεις που αφορούν τις υποχρεώσεις των διαχειριστών δικτύων διανομής Φυσικού Αερίου οι οποίες εξειδικεύονται στην Άδεια Διαχείρισης Δικτύου Διανομής (άρθρο 88). Επίσης, εισάγεται ερμηνευτική διάταξη σχετικά με τη διάθεση των πόρων της ειδικής εισφοράς της παρ. 2α του άρθρου 19 του ν. 3054/2002 για την κάλυψη δαπανών του ελληνικού Δημοσίου (άρθρο 89), ορίζονται περιπτώσεις υπέργειων και υπόγειων κατασκευών δικτύων υποδομής και εγκατα-

στάσεων κοινής ωφέλειας με τα παραρτήματά τους, για τις οποίες δεν απαιτείται έγκριση του οικείου Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής (άρθρο 90), παρατείνεται η υποχρέωση του φορέα ο οποίος έχει αναλάβει τη δαπάνη αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, που έχουν κηρυχθεί με σκοπό την κατασκευή έργων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, για την υποβολή της σχετικής εγγραφητικής επιστολής, έως τρεις (3) μήνες μετά τη θέση σε ισχύ του παρόντος (άρθρο 91), και ρυθμίζονται, εκ νέου, ζητήματα που αφορούν το ειδικό ετήσιο τέλος με το οποίο επιβαρύνονται οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και υβριδικούς σταθμούς, τη συγκρότηση της Επιτροπής Επιμερισμού και τη σύσταση Επιτροπών Εξέτασης Ενστάσεων Ορίων, τη συγκρότηση και τις αρμοδιότητές τους (άρθρο 92). Ακόμη, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την εκτέλεση εργασιών για έργα δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας (άρθρο 93), τη μετακίνηση προσωπικού της ΔΕΗ Α.Ε. προς τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. (άρθρο 94), καθώς και μισθολογικά θέματα του προσωπικού του Κέντρου Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας (άρθρο 95). Περαιτέρω, προβλέπεται ότι όσον αφορά τη σύναψη μισθώσεων σε ακίνητα της παρ. 1 του άρθρου 29 του ν. 1892/1990 για την εγκατάσταση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής και των συνοδών τους έργων, καθώς και για εργασίες διάνοιξης δρόμων και εγκατάστασης εξοπλισμού, δεν απαιτείται άδεια Περιφερειάρχη υπό τις οριζόμενες προϋποθέσεις (άρθρο 96), παρατείνονται, μεταξύ άλλων, οι προθεσμίες περί σύναψης συμβάσεων λειτουργικής ενίσχυσης και περί υποβολής αιτήσεων για φωτοβολταϊκούς σταθμούς που αναπτύσσονται στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (άρθρο 97), και ορίζονται οι καταργούμενες από την έναρξη ισχύος του παρόντος διατάξεις περί ειδικού τέλους των σταθμών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και των υβριδικών σταθμών (άρθρο 99).

Στο Κεφάλαιο Ι' (άρθρα 100-107) ρυθμίζονται ζητήματα κυκλικής οικονομίας. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, ορίζονται εκ νέου οι αρμόδιες αρχές για την άσκηση ελέγχου όσον αφορά τη μείωση κατανάλωσης, τον περιορισμό διάθεσης και τις απαιτήσεις για την παραγωγή και διακίνηση πλαστικών μίας χρήσης, και καθορίζονται οι αρμοδιότητές τους (άρθρο 100), καθώς και τα πρόστιμα και οι κυρώσεις που επιβάλλονται για την παράβαση των υποχρεώσεων οι οποίες θεσπίζονται με τις διατάξεις του ν. 4736/2020 για τα πλαστικά μίας χρήσης (άρθρο 101), διευκρινίζεται ο ποσοτικός στόχος που πρέπει να επιτυγχάνεται από τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης συσκευασιών, βάσει του οποίου αξιολογείται η επίδοσή τους στο τέλος της πενταετούς έγκρισής τους (άρθρο 102), και μετονομάζεται το «ανταποδοτικό τέλος» (παρ. 1Γ του άρθρου 13 του ν. 4819/2021) που καταβάλλουν τα Συστή-

ματα Εναλλακτικής Διαχείρισης μαζί με την υποβολή του φακέλου έγκρισης, σε «τέλος αξιολόγησης» (άρθρο 103). Επίσης, ορίζεται το χρονικό διάστημα τήρησης των αρχείων που αφορούν τη διαχείριση μη επικίνδυνων αποβλήτων (άρθρο 104), αφαιρούνται από τους χώρους συλλογής αποβλήτων συσκευασίας από Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) οι γωνίες ανακύκλωσης (άρθρο 105), και ρυθμίζονται εκ νέου οι κυρώσεις για τους Ο.Τ.Α. α' βαθμού οι οποίοι δεν συνάπτουν σύμβαση με φορέα Συλλογικού Συστήματος Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΣΕΔ) (άρθρο 106), και η διοικητική διάρθρωση του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης (Ε.Ο.ΑΝ.) (άρθρο 107).

Στο Κεφάλαιο ΙΑ' (άρθρα 108-117) περιλαμβάνονται επείγουσες περιβαλλοντικές διατάξεις. Μεταξύ άλλων, συμπληρώνονται οι αρμοδιότητες των Μονάδων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (άρθρο 108), ρυθμίζονται ασφαλιστικά θέματα των εργατών σμύριδας (άρθρο 109), και ζητήματα που αφορούν την υπαγωγή σε καθεστώς γνωστοποίησης ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων επεξεργασίας λατομικών ορυκτών που κατασκευάστηκαν εκτός λατομικών χώρων, οι οποίοι αποτέλεσαν στη συνέχεια τμήμα λατομικού χώρου ή λατομικής περιοχής, υπό τις οριζόμενες προϋποθέσεις (άρθρο 110). Εισάγονται νομοτεχνικές βελτιώσεις (μικρές προσθήκες και διορθώσεις σφαλμάτων και παραλείψεων) σε διατάξεις του ν. 4951/2022 και στις διατάξεις του άρθρου 132Η του ν. 4001/2011 (άρθρο 111), και τροποποιούνται διατάξεις του άρθρου 138 του ν. 4951/2022 «θέσπιση έκτακτων ρυθμίσεων μεταβατικού χαρακτήρα στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας για την άμβλυνση των οικονομικών συνεπειών της ενεργειακής κρίσης». Μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι, εφεξής, η μηνιαία ανακοίνωση των πάγιων χρεώσεων και των χρεώσεων προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας για το σκέλος ισχύος και ενέργειας εκ μέρους των προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας θα γίνεται την εικοστή ημέρα κάθε μήνα για τα τιμολόγια του επόμενου μήνα (άρθρο 112). Περαιτέρω, εισάγεται μεταβατική διάταξη ως προς την υποβολή αιτήσεων για οριστική προσφορά σύνδεσης προς τους αρμόδιους Διαχειριστές από την πρώτη έως και τη δέκατη μέρα του Ιουλίου 2022 (άρθρο 113), και ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την επιστροφή των εγγυητικών επιστολών του άρθρου 6 του ν. 4951/2022 κατά τα οριζόμενα στην προτεινόμενη διάταξη (114). Τέλος, ρυθμίζονται ζητήματα πλωτών φωτοβολταϊκών σταθμών (άρθρο 115), καθορίζεται εκ νέου ο τρόπος επιλογής του ανεξάρτητου μηχανικού πιστοποίησης της παρ. 2 του άρθρου 143Β του ν. 4001/2011 (άρθρο 116), και προβλέπεται δυνατότητα αποζημίωσης μικρών υδροηλεκτρι-

κών σταθμών από την εταιρεία «Διαχειριστής Α.Π.Ε. και Εγγυήσεων Προέλευσης» (ΔΑΠΕΕΠ Α.Ε.), για το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία λήξης της αρχικής Άδειας Λειτουργίας μέχρι και την ημερομηνία ανανέωσής της, κατά τα οριζόμενα στην προτεινόμενη διάταξη (άρθρο 117).

Στο Μέρος Β' (άρθρα 118-141) περιλαμβάνονται διατάξεις οικονομικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα. Ειδικότερα, για τα όργανα της ήδη τεθείσας υπό ειδική διαχείριση εταιρείας «Γ.Μ.Μ.Α.Ε. ΛΑΡΚΟ» (βλ. άρθρο 9 ν. 4224/2013 όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του από το άρθρο 21 ν. 4664/2020), συμπεριλαμβανομένου του Ειδικού Διαχειριστή, καθώς και για τους μετόχους και τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων τους, θεσπίζεται απαλλαγή τους από κάθε ευθύνη (άρθρο 118), τίθενται ειδικές ρυθμίσεις για το ποσοστό συμμετοχής του Δημοσίου στην Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε. και στην Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., καθώς και για τη μεταβίβαση μετοχών τους από το Δημόσιο προς την Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας Α.Ε. (άρθρα 119-120). Επίσης, γίνεται διόρθωση πρόδηλων σφαλμάτων επί του άρθρου 79 του ν. 4941/2022 (άρθρο 121), προβλέπεται δυνατότητα παροχής εγγύησης του ελληνικού Δημοσίου προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, για τις ανάγκες δανειοδότησης της Δ.Ε.Δ.Δ.Η.Ε. Α.Ε. (άρθρο 122), αναστέλλονται οι προθεσμίες λήξης, εμφάνισης και πληρωμής αξιογράφων και παρέχεται ευεργέτημα μη καταχώρισής τους σε αρχεία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, υπό προϋποθέσεις, επιχειρήσεων ταξιδιωτικών πρακτορείων και γραφείων οργανωμένων ταξιδιών με μειωμένο κύκλο εργασιών από συναλλαγές με πολίτες ή ταξιδιωτικά γραφεία της Ρωσίας ή της Ουκρανίας (άρθρο 123). Ακόμη, θεσπίζονται ρυθμίσεις για τα ανώτατα δημοσιονομικά όρια των φυσικών παραλαβών των εξοπλιστικών προγραμμάτων για το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (άρθρα 124-125), και τροποποιούνται, αφενός μεν, διατάξεις σχετικά με το πεδίο εφαρμογής του Π.Δ.Ε. (προσθήκη έτους 2023) και τη διαδικασία ένταξης και χρηματοδότησης από αυτό έργων και προγραμμάτων χρηματοδοτούμενων από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (άρθρα 126-127), αφετέρου δε, μεταβατικές διατάξεις για τον χρόνο πλήρους εφαρμογής του λογιστικού Πλαισίου της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 128). Περαιτέρω, θεσπίζονται διατάξεις για το χρονοδιάγραμμα κατασκευής και ναυπήγησης του Ταχέος Περιπολικού Κατευθυνόμενων Βλημάτων (άρθρο 128), για την ολοκλήρωση εργασιών σε υποβρύχια του Πολεμικού Ναυτικού (άρθρο 129), και, μεταξύ άλλων, για την καταχώριση στοιχείων των λαϊκών αγορών στο πληροφοριακό σύστημα Ο.Π.Σ.Α.Α. και την ολοκλήρωση της διαδικασίας α-

πόδοσης μόνιμων θέσεων πώλησης στους δραστηριοποιούμενους στις εν λόγω αγορές (άρθρο 131), και καθορίζεται το πλαίσιο υλοποίησης δράσης/έργων της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας, που εντάσσονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (άρθρο 132). Επίσης, ρυθμίζονται ζητήματα για την αξιοποίηση στελεχών του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής, συμπεριλαμβανομένου του πολιτικού προσωπικού, σε θέσεις εξωτερικού (άρθρο 133), καθορίζεται το πλαίσιο της διάρκειας συμβάσεων παραχώρησης, η οποία παρατείνεται, λόγω των συνθηκών της πανδημίας, καθώς και της επέκτασης των παραχωρούμενων χώρων καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος Χώρων Ζώνης Λιμένα (άρθρα 134-135), θεσπίζονται ειδικές ρυθμίσεις για τη δυνατότητα παραχώρησης, με αντάλλαγμα, και θαλάσσιου -εκτός από χερσαίου- χώρου, σε Ζώνη Λιμένα (άρθρο 136), τίθενται διατάξεις για την πρόοδο και ολοκλήρωση της διοικητικής διαδικασίας μετάταξης του προσωπικού της ΟΛΠ Α.Ε. και της ΟΛΘ Α.Ε. (άρθρο 137), και τροποποιείται η έναρξη ισχύος, αφενός μεν, διατάξεων για τις κυρώσεις κατά των παραβατών των Γενικών και Ειδικών Κανονισμών Λιμένων (άρθρο 138), αφετέρου δε, ρυθμίσεων για την κοινωνική ασφάλιση των ναυτικών επαγγελματιών πλοίων αναψυχής (άρθρο 139). Τέλος, παρατείνεται ο χρόνος επιστροφής αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών σχετικά με ειδική παροχή εργαζομένων στο ν.π.ι.δ. «ΕΛ.ΓΟ. - ΔΗΜΗΤΡΑ» (άρθρο 140) και ρυθμίζονται ζητήματα προγραμμάτων τουριστικής προβολής και συνδιαφήμισης των Περιφερειών με τον ιδιωτικό τομέα (άρθρο 141).

Στο Μέρος Γ' (άρθρα 142-167), το οποίο διαρθρώνεται σε τρία (3) Κεφάλαια (Α' -Γ'), ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την οργάνωση και τη λειτουργία των Μουφτειών της Θράκης.

Συγκεκριμένα, με το Κεφάλαιο Α' (άρθρα 142-147) εισάγονται ιδίως οι ακόλουθες ρυθμίσεις: Προσδιορίζονται η οργάνωση των Μουφτειών ως αποκεντρωμένων δημοσίων υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, επιπέδου γενικής διεύθυνσης, και η αποστολή και τοπική αρμοδιότητά τους (άρθρα 142 και 143), καθορίζονται η διάρθρωση, οργάνωση και στελέχωσή τους με προσωπικό (άρθρο 144), ο τρόπος κάλυψης των λειτουργικών δαπανών τους (άρθρο 145) και η στέγασή τους (άρθρο 146), και θεσπίζονται κανόνες που αφορούν την εν γένει λειτουργία τους (σύνταξη πιστοποιητικών και κάθε είδους πράξεων και εγγράφων στην ελληνική γλώσσα, δημοσίευση πράξεων στην ιστοσελίδα του Προγράμματος «Διαύγεια», υπηρεσιακή στρογγυλή σφραγίδα κ.λπ.) (άρθρο 147).

Με το Κεφάλαιο Β' (άρθρα 148-163) ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την υπηρεσιακή κατάσταση των Μουφτήδων της Θράκης, οι οποίοι είναι ανώτεροι θρησκευτικοί λειτουργοί της μουσουλμανικής μειονότητας της

Θράκης, εντός των γεωγραφικών ορίων της περιφέρειάς τους, και δημόσιοι υπάλληλοι (προϊστάμενοι γενικής διεύθυνσης, άρθρο 148), τη μισθολογική τους κατάσταση (άρθρο 149), την αποχώρηση αυτών και των τοποτηρητών Μουφτήδων λόγω ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης ή λόγω ορίου θητειών (άρθρο 150), τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντά τους (άρθρο 151), τη θητεία, τα προσόντα, τα κωλύματα και ασυμβίβαστα (άρθρα 152-154). Περαιτέρω, ορίζονται ο τρόπος διορισμού και οι αρμοδιότητες των Τοποτηρητών Μουφτήδων (άρθρο 155), προσδιορίζονται η διαδικασία πλήρωσης κενωθείσας θέσης Μουφτή στις Μουφτείες της Θράκης (άρθρα 156-161) και οι λόγοι και η διαδικασία παύσης των Μουφτήδων και των Τοποτηρητών Μουφτήδων (άρθρο 162), και ρυθμίζονται θέματα θέσης τους σε αυτοδίκαιη αργία με στέρηση αποδοχών (άρθρο 163).

Με το Κεφάλαιο Γ' (άρθρα 164-167), θεσπίζονται οι αναγκαίες για την εφαρμογή του Μέρους Γ' εξουσιοδοτικές διατάξεις (άρθρο 164), εισάγονται μεταβατικές διατάξεις (άρθρο 165), τροποποιείται το π.δ. 52/2019, ιδίως ως προς τα θέματα των «Γραμματέων Υποθέσεων Δικαιοδοσίας Μουφτή» (άρθρο 166) και ορίζονται οι καταργούμενες με τον παρόντα νόμο διατάξεις (άρθρο 167).

Το Μέρος Δ' (άρθρα 168-177), το οποίο διαρθρώνεται σε τέσσερα (4) Κεφάλαια (Α'-Δ'), περιλαμβάνει ρυθμίσεις αρμοδιότητας των Υπουργείων Εσωτερικών (Κεφάλαιο Α' - άρθρα 168-172), Εξωτερικών (Κεφάλαιο Β' - άρθρα 172-174), Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (Κεφάλαιο Γ' - άρθρα 175-176), και Υγείας (Κεφάλαιο Δ' - άρθρο 177). Μεταξύ άλλων, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τις αποδοχές του Εκτελεστικού Γραμματέα Περιφέρειας (άρθρο 168), την παράταση έως την 31.7.2023 των προθεσμιών για την προσκόμιση από τους λειτουργούντες Παιδικούς, Βρεφικούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς των δήμων και των νομικών τους προσώπων, των απαραίτητων δικαιολογητικών για την αδειοδότησή τους (άρθρο 169), την κατάρτιση και αναμόρφωση του προϋπολογισμού των δήμων για το οικονομικό έτος 2023 (άρθρο 170), την παράταση της προθεσμίας συμμόρφωσης των λειτουργούντων κατά τη 18.9.2021 και των ήδη αδειοδοτημένων μέχρι τη 18.9.2021 καταφυγίων, με τις προδιαγραφές ίδρυσης και λειτουργίας τους σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 28 και 29 του ν. 4830/2021 (άρθρο 171), καθώς και θέματα που αφορούν το περιεχόμενο της Διαδικτυακής Ηλεκτρονικής Βάσης της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (άρθρο 172). Επίσης, συνιστάται θέση Αναπληρωτή Γενικού Γραμματέα Δημόσιας Διπλωματίας στο Υπουργείο Εξωτερικών και παρέχεται εξουσιοδότηση για τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων του, καθώς και των αρμοδιοτήτων του Γενικού Γραμματέα Α-

πόδημου Ελληνισμού και Δημόσιας Διπλωματίας, με υπουργικές αποφάσεις (άρθρα 173 και 174), ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τη διαδικασία επιλογής προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων και Διευθύνσεων e-Ε.Φ.Κ.Α. (άρθρο 175), και τη λειτουργία της Επιτροπής Ενιαίου Λογαριασμού για την Εφαρμογή Κοινωνικών Πολιτικών (άρθρο 175), και καθορίζεται ο τρόπος και οι φορείς διενέργειας μαζικών προληπτικών ιατρικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένων των εμβολιασμών, σε μετακινούμενους πληθυσμούς και ευπαθείς ομάδες (άρθρο 177).

Τέλος, στο Μέρος Ε' (άρθρο 178) ορίζεται η έναρξη ισχύος των διατάξεων του νόμου.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 3

Ως προς τις διατάξεις του άρθρου 3, υπό τον τίτλο «Εξαιρέσεις από την περιβαλλοντική αδειοδότηση – Τροποποίηση παρ. 2α και 2β άρθρου 1 ν. 4014/2011 (Παρ. 3 άρθρου 1 και παρ. 5 άρθρου 2 Οδηγίας 2011/92/ΕΕ)», επισημαίνονται τα εξής:

Με την Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13.12.2011 «για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον», η οποία στη συνέχεια τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2014/52/ΕΕ, κωδικοποιήθηκε η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων - στο πλαίσιο της αρχής της πρόληψης και της αρχής της προφύλαξης (βλ. σκέψη 2 του Προοιμίου της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ) - για έργα είτε ιδιωτικά ή και δημόσια που έχουν σημαντικές συνέπειες στο περιβάλλον είτε κατά την κατασκευή είτε και με τη λειτουργία του.

Σκοπός της Οδηγίας είναι να εξασφαλίσει ότι η διοικητική αρχή που χορηγεί άδεια για ένα έργο διαθέτει τις κατάλληλες πληροφορίες για τις πιθανές επιπτώσεις του στο περιβάλλον και, ειδικότερα, στον πληθυσμό και την ανθρώπινη υγεία, τη βιοποικιλότητα, το έδαφος, τα ύδατα, τον αέρα και το κλίμα, τα υλικά αγαθά, την πολιτιστική κληρονομία και το τοπίο και στην αλληλεπίδραση των παραπάνω (βλ. άρθρο 3 της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ). Αυτή η έγκαιρη γνώση διασφαλίζει ότι οι αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός έργου και της λειτουργίας του αντιμετωπίζονται εγκαίρως και ότι λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για την ελαχιστοποίηση τυχόν κινδύνων που προκύπτουν από αυτά, προκειμένου να υλοποιηθούν οι σκοποί της Κοινότητας στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής (βλ. Προοίμιο της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ, σκέψη 4).

Στο πλαίσιο αυτό, επιβάλλεται στον κύριο ενός έργου το οποίο αναμένεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον, να καταρτίσει μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων προτού εξετασθεί το αίτημά του για την απαιτούμενη διοικητική άδεια. Η μελέτη αυτή γνωστοποιείται στις αρμόδιες υπηρεσίες και στο ενδιαφερόμενο κοινό, των οποίων οι επισημάνσεις και παρατηρήσεις περιέχονται στην αδειοδοτούσα αρχή (βλ. σκέψη 2 του Προοιμίου της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ) και, ενδεχομένως, στις αρχές γειτονικών κρατών που μπορεί να επηρεάζονται. Η διαδικασία καταλήγει σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, την οποία η αδειοδοτούσα αρχή συνεκτιμά υποχρεωτικά κατά την τελική κρίση της για την αδειοδότηση ή μη του προτεινόμενου έργου.

Στο άρθρο 4, σε συνδυασμό με τα Παραρτήματα I, II και III της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ («Οδηγία»), προσδιορίζονται οι κατηγορίες των έργων τα οποία, εκ της φύσεώς τους, έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και, επομένως, υφίσταται ως προς αυτά η υποχρέωση σύνταξης μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, και εκείνα τα έργα, των οποίων η σημασία κρίνεται από τα κράτη-μέλη, υπό την έννοια ότι μπορούν να εξαιρεθούν από τη διαδικασία εκτίμησης περιβαλλοντικών όρων. Ως προς τα έργα αυτά, το άρθρο 4 παρ. 2 της Οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη-μέλη μπορούν είτε να καθορίσουν εκ των προτέρων γενικά κριτήρια υπαγωγής τους σε διαδικασία περιβαλλοντικής εκτίμησης είτε να κρίνουν κατά περίπτωση (screening). Πάντως, τόσο τα γενικά κριτήρια, όσο και τα κατά περίπτωση κριτήρια (screening) πρέπει να ακολουθούν τις διατάξεις του Παραρτήματος III της Οδηγίας, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 4 της Οδηγίας (βλ. επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/EIA_guidance_Screening_final.pdf).

Με την υπό ψήφιση διάταξη επιδιώκεται η ενσωμάτωση του άρθρου 2 παρ. 4 της Οδηγίας, με το οποίο επιτρέπεται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η εξαίρεση συγκεκριμένου έργου από τις διατάξεις της, εφόσον η εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων θα επηρέαζε αρνητικά τον σκοπό του έργου, υπό τον όρο ότι πληρούνται οι στόχοι της Οδηγίας. Μεταξύ των στόχων της Οδηγίας περιλαμβάνεται η προστασία της ανθρώπινης υγείας, η συμβολή, με τη δημιουργία ενός καλύτερου περιβάλλοντος, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, η φροντίδα για τη διατήρηση της αναπαραγωγικής ικανότητας του οικοσυστήματος ως θεμελιώδους πόρου ζωής» (βλ. σκέψεις 8 και 14 της Οδηγίας). Ωστόσο, θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθεί με την υπό ψήφιση διάταξη ότι οι εισαγόμενες εξαιρέσεις δεν καταλαμβάνουν περιπτώσεις ήδη υλοποι-

ημένων έργων, εκτός και αν συντρέχουν και ως προς αυτά οι όροι που προαναφέρθηκαν. Επισημαίνεται, επίσης, ότι σε περίπτωση έργων που εμπίπτουν στο πλαίσιο της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23.10.2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ L 327 της 22.12.2000, σ. 1, Οδηγία – Πλαίσιο για τα ύδατα, βλ. άρθρο 4 παρ. 7 της Οδηγίας), που ενδέχεται να επηρεάζουν την κατάσταση των υπογείων ή επιφανειακών υδάτων, θα πρέπει να προβλεφθεί η εξαίρεση τους από τις προτεινόμενες διατάξεις του άρθρου 3 του νομοσχεδίου.

Ως προς το τελευταίο εδάφιο του παρόντος, σύμφωνα με το οποίο «[δ]εν απαιτείται εκ νέου περιβαλλοντική αδειοδότηση έργου, τμήματος έργου ή δραστηριότητας, εάν αυτή υφίσταται ήδη, και οι προβλεπόμενες ή εκτελούμενες εργασίες αφορούν στην αποκατάσταση του έργου στην προτέρα, πριν την επέμβαση, κατάσταση», διατυπώνεται προβληματισμός ως προς την εναρμόνιση του με τις διατάξεις της Οδηγίας και, ειδικότερα, του Παραρτήματος IV αρ. 1 (β) που απαιτεί την ύπαρξη μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων των «χαρακτηριστικών του όλου έργου, καθώς και, εφόσον χρειάζεται, των αναγκαίων εργασιών κατεδάφισης», όσο και με τις διατάξεις της Οδηγίας 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24.11.2010 περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης), σύμφωνα με την οποία απαιτείται από τα κράτη – μέλη να «λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα κατά την οριστική παύση των δραστηριοτήτων, ώστε να αποφεύγεται κάθε κίνδυνος ρύπανσης και ο χώρος της εκμετάλλευσης να επανέλθει στην ικανοποιητική κατάσταση που ορίζεται βάσει του άρθρου 22» (βλ. άρθρο 11 η) της Οδηγίας 2010/75/ΕΕ).

2. Επί του άρθρου 5

Σύμφωνα με τη διάταξη της τελευταίας παραγράφου του υπό ψήφιση άρθρου 5, «[ο] φορέας υφιστάμενης δραστηριότητας που περιλαμβάνει διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων υποχρεούται να διαθέτει σε ισχύ ασφαλιστήριο συμβόλαιο ή εγγυητική επιστολή για τις αντίστοιχες εργασίες διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, το οποίο υποχρεούται να προσκομίζει στην αρμόδια υπηρεσία, κατά την ανανέωση ή τροποποίηση των περιβαλλοντικών όρων της δραστηριότητας. Για τον φορέα νέου έργου ή δραστηριότητας που περιλαμβάνει διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, η έκδοση του ασφαλιστηρίου (ή της εγγυητικής επιστολής) αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη της λειτουργίας».

Εν προκειμένω, παρατηρείται ότι δεν προβλέπεται κύρωση ή άλλη συνέπεια σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του φορέα της υφιστάμενης δραστηριότητας προς την εν λόγω υποχρέωσή του, σε αντίθεση με τα προβλεπόμενα για τον φορέα νέου έργου ή δραστηριότητας, για τον οποίο η έκδοση του ασφαλιστηρίου (ή της εγγυητικής επιστολής) αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη της λειτουργίας.

Συνεπώς, πρέπει να διευκρινισθεί η προτεινόμενη ρύθμιση ως προς το σημείο αυτό και να αναδιατυπωθεί η διάταξη.

3. Επί του άρθρου 6

Με την προτεινόμενη διάταξη του άρθρου 6 προβλέπεται η καταβολή της προβλεπόμενης αμοιβής των Πιστοποιημένων Αξιολογητών ΜΠΕ απευθείας από τον φορέα του έργου ή της δραστηριότητας, με αντίστοιχη κατάργηση της υποχρέωσης καταβολής της σε ειδικό κωδικό στο Πράσινο Ταμείο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, στον οποίο καταβάλλεται ποσοστό όλων των προβλεπόμενων τελών με σκοπό τη συντήρηση, αναβάθμιση και απρόσκοπτη λειτουργία του Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου (ΗΠΜ) του άρθρου 18 του ν. 4014/2011 και του Μητρώου Πιστοποιημένων Αξιολογητών, όπως προβλέπεται από την ισχύουσα διάταξη του άρθρου 17 παρ. 7 του ν. 4014/2011.

Ωστόσο, δημιουργείται προβληματισμός κατά πόσον η εν λόγω διάταξη εναρμονίζεται με τις διατάξεις περί χρηστής διοικήσεως, καθώς και με το άρθρο 9α της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη οφείλουν να «διασφαλίζουν ότι η αρμόδια αρχή ή οι αρμόδιες αρχές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που απορρέουν από την παρούσα οδηγία, δεν βρίσκονται σε σύγκρουση συμφερόντων. Σε περίπτωση που μια αρμόδια αρχή είναι και κύριος του έργου, τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της οργάνωσης των διοικητικών αρμοδιοτήτων τους, προβαίνουν τουλάχιστον σε κατάλληλο διαχωρισμό των αντικρουόμενων λειτουργιών κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που απορρέουν από την παρούσα οδηγία».

4. Επί του άρθρου 9

Σύμφωνα με την προτεινόμενη διάταξη της παρ. 1δ του άρθρου 9, «εφόσον από τη νομοθεσία προβλέπεται ποινική κύρωση για τη συγκεκριμένη παράβαση, σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 4042/2012 (Α' 24), η πράξη βεβαίωσης παράβασης διαβιβάζεται στην αρμόδια Εισαγγελική Αρχή».

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 3 σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 7 του ν. 4042/2012, στις περιπτώσεις των περιβαλλοντικών αδικημάτων τα οποία απαριθμούνται στο άρθρο 3 του ν. 4042/2012, προβλέπεται πα-

ράλληλη επιβολή διοικητικών και ποινικών κυρώσεων σε περίπτωση παραβάσεώς τους.

Συναφώς επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας σχετικά με την ερμηνεία της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, «(...) [η εφαρμογή της διάταξης] δεν περιορίζεται στις ποινικές διαδικασίες που εκκρεμούν κατά συγκεκριμένου προσώπου, αλλά επεκτείνεται και στις δικαστικές αποφάσεις που αφορούν το πρόσωπο αυτό και λαμβάνονται μετά την παύση των διώξεων ή μετά την απαλλαγή του. Προκειμένου δε να ενεργοποιηθεί το τεκμήριο αθωότητας από την ανωτέρω άποψη, απαιτείται η ποινική διαδικασία να συνδέεται κατ' ουσίαν προς τη δικαστική διαδικασία που έπεται αυτής, ανεξαρτήτως αν αυτή η διαδικασία έχει ποινική φύση ή όχι. Απόφαση δικαστηρίου, η οποία εκδίδεται ύστερα από αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου και αφορά το ίδιο πρόσωπο που αθωώθηκε, δεν πρέπει να παραβλέπει και να θέτει εν αμφιβόλω την αθώωση του προσώπου αυτού, έστω και αν αυτή εχώρησε λόγω αμφιβολιών. Ζήτημα παραβίασης του τεκμηρίου της αθωότητας εγείρεται αν από την αιτιολογία της απόφασης του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται μεταγενεστέρως προκύπτει ότι η αθωωτική απόφαση αγνοήθηκε παντελώς ή αν η κρίση που εξέφερε το πιο πάνω δικαστήριο ισοδυναμεί επί της ουσίας με διαπίστωση της ενοχής του ενδιαφερόμενου, οι όροι δε που χρησιμοποιούνται στη δικαστική απόφαση έχουν κρίσιμη σημασία. Συνεπώς, από τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ δεν απορρέει υποχρέωση του επιλαμβανόμενου μετά την έκδοση της αθωωτικής ποινικής απόφασης διοικητικού δικαστηρίου να καταλήξει στο ίδιο αποδεικτικό πόρισμα με το ποινικό δικαστήριο. Το διοικητικό δικαστήριο υποχρεούται, ωστόσο, να λάβει σοβαρά υπόψη και να συνεκτιμήσει την προηγηθείσα τελική απαλλακτική ποινική απόφαση κατά τη διαμόρφωση της κρίσης του (...)» (ΣτΕ 902/2022 επταμ., βλ. επίσης ΣτΕ 359/2020 Ολ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Αρμενόπουλο 2020 σελ. 1378).

Υπό το φως των ανωτέρω, σκόπιμο θα ήταν να προβλέπεται η αναστολή της ποινικής διαδικασίας μέχρι την έκδοση τελεσίδικης απόφασεως από τα διοικητικά δικαστήρια ως προς την βεβαίωση της διοικητικής παράβασης.

5. Επί των άρθρων 11, 12 και 14

Το άρθρο 11 φέρει τίτλο «Επιτρεπόμενες χρήσεις γης στις ζώνες προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου "Φύση 2000"». Λόγω του ότι οι προστατευόμενες περιοχές εντός των οποίων καθορίζονται ζώνες προστασίας και διαχείρισης περιβάλλοντος, κατά το παρόν και το άρθρο 19 παρ. 4 του ν. 1650/1986, δεν συμπίπτουν, κατ' ανάγκη, με περιοχές του Δικτύου «Φύση 2000», θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμη η διαγραφή, από τον τίτλο του αρ-

θρου, των λέξεων του «Δικτύου "Φύση 2000"» και η αντικατάστασή του από αναφορά στο άρθρο 19 παρ. 4 του ν. 1650/1986. Αυτό σημειώνεται και υπό τον προβληματισμό ότι, από συστηματική άποψη, η ρύθμιση σε χωριστό νομοθέτημα των επιτρεπόμενων κατηγοριών χρήσεων του άρθρου 1 του π.δ. 58/2018 εντός ζωνών οι οποίες διέπονται βασικά από τον ν. 1650/1986, διασπά την ενότητα του ρυθμιστικού τους πλαισίου, επομένως η ανωτέρω αναφορά συνεισφέρει, τουλάχιστον, διευκρινιστικά κατά την αναζήτηση του εφαρμοστέου πλαισίου επιτρεπόμενων χρήσεων στις προστατευόμενες περιοχές.

Εξ άλλου, παραμένει σε ισχύ η παράγραφος 6 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986, κατά την οποία «6. Στις περιοχές της παραγράφου 2, στον βαθμό που δεν συμπίπτουν εδαφικά με περιοχές της παραγράφου 1, όπως και στις εκτάσεις της παραγράφου 4 του άρθρου 18 του παρόντος [η οποία καταργείται διά του άρθρου 17 παρ. 1 του νομοσχεδίου], επιλέγονται και δύνα[ν]ται να εξειδικεύονται γενικές και ειδικές κατηγορίες χρήσεων γης από το σύνολο του π.δ. 59/2018». Η ρύθμιση αφορά την κατανομή χρήσεων σε προστατευτέες περιοχές, εθνικά πάρκα, καταφύγια άγριας ζωής, προστατευόμενα τοπία και φυσικούς σχηματισμούς, και γειτονικές τους εκτάσεις. Επομένως, θα έπρεπε, από συστηματική άποψη, να περιέχεται στο παρόν, επί μέρους, νομοθέτημα. Περαιτέρω, όμως, προκαλείται ασάφεια ως προς το εφαρμοστέο στις ως άνω αναφερόμενες περιοχές καθεστώς, ειδικότερα όσον αφορά την παράλληλη ισχύ αυτής της διάταξης με το άρθρο 11 του νομοσχεδίου, το οποίο ορίζει τις επιτρεπόμενες χρήσεις κατά ζώνες προστασίας και διαχείρισης του περιβάλλοντος, με αποτέλεσμα να επιτρέπονται, στην πραγματικότητα, περισσότερες χρήσεις. Το ανωτέρω ενδεχόμενο προκαλεί προβληματισμό υπό το φως της ιδιαιτερότητας των εν λόγω περιοχών, που διέπονται από το προστατευτικό καθεστώς του ν. 1650/1986 και, κατά τούτο, διακρίνονται από οποιαδήποτε άλλη περιοχή εντός της οποίας θα μπορούσαν να προσιδιάζουν αδιάκριτα οι χρήσεις γης του π.δ/τος 59/2018, οι οποίες, εν συνόλω, περιλαμβάνουν από ήπιες δραστηριότητες και ασχολίες μέχρι υψηλής όχλησης δραστηριότητες, χωρίς να προκύπτουν από τη ρύθμιση κριτήρια επιλογής μεταξύ των περισσότερων δυνατών χρήσεων ως προς τις προστατευόμενες περιοχές (βλ. σχετ. Έκθεση Επιστημονικής Υπηρεσίας στον ν. 4685/2020, Παρατήρηση υπ' αρ. 7, επί του άρθρου 46).

Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου ορίζονται επιτρεπόμενες κατηγορίες χρήσεων του άρθρου 1 του π.δ/τος 59/2018, όπως ισχύει, ανά κατηγορία προστατευόμενων περιοχών. Ειδικότερα:

- στις Ζώνες Απόλυτης Προστασίας επιτρέπονται: (1) Κατοικία για προσωπικό ασφαλείας και εργαζομένους, μόνο για την εξυπηρέτηση της προστα-

σίας και της βέλτιστης διαχείρισης του προστατευτέου αντικειμένου, αποκλειστικά σε υφιστάμενες κτηριακές υποδομές, και (11) Επιστημονική έρευνα για την προστατευόμενη περιοχή, και καταργούνται άλλες ισχύουσες χρήσεις (βλ. άρθρο 14α π.δ. 59/2018, χρήσεις: 26.12.1, 26.12.4, 26.12.7, 26.12.8, 48.2 α) και β), 50, 51, 53 και 55)

- στις Ζώνες Προστασίας της Φύσης διατηρούνται οι ισχύουσες χρήσεις [(1) Κατοικία για προσωπικό ασφαλείας και εργαζομένους, αποκλειστικά σε υφιστάμενες κτηριακές υποδομές, (7) Διοίκηση μόνο για τις ανάγκες της Ζώνης ή της προστατευόμενης περιοχής, (11) Κέντρα έρευνας και επιστημονική έρευνα που αφορούν τη Ζώνη, (13) Αναψυκτήρια μέχρι πενήντα (50) τετραγωνικά μέτρα (τ.μ.), (16) Υπαίθρια στάθμευση μόνο για τη Ζώνη, (24) Αγροτικές εκμεταλλεύσεις, εγκαταστάσεις και δραστηριότητες, με εξειδίκευση ανά υποκατηγορίες ανάλογα με τη Ζώνη, (26) Εγκαταστάσεις Μέσων Μαζικής Μεταφοράς, με εξειδίκευση ανά υποκατηγορίες, (48.1) Κατασκευές και (48.2) Εγκαταστάσεις, όπου περιλαμβάνονται κατασκευές δικτύων υποδομής και εγκαταστάσεων κοινής ωφέλειας, μετά των παραρτημάτων αυτών (υπέργειων και υπόγειων), εγκατάσταση σταθμών μέτρησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης, θορύβου και μετεωρολογικών παραμέτρων με τον αναγκαίο εξοπλισμό, και εγκατάσταση μονάδων αφαλάτωσης και λοιπών συστημάτων επεξεργασίας νερού για την υδροδότηση δημοτικών δικτύων, μετά των συνοδών έργων που απαιτούνται για την πλήρη λειτουργία τους, (49) Περίπτερα ενημέρωσης και έργα ερμηνείας περιβάλλοντος, ιδίως πινακίδες, αποχωρητήρια, περίπτερα και στέγαστρα, (50) Έργα πρόληψης ή αντιμετώπισης της υφαλμύρωσης των υπόγειων υδάτων ή εδαφών, (51) Έργα προστασίας από διάβρωση, κατολισθήσεις και στήριξη εδαφών, (53) Έργα που αφορούν την αποκατάσταση και βελτίωση των υδατοαποθεμάτων και (54) Πλωτές υποδομές και εγκαταστάσεις θαλάσσιας αναψυχής], προστίθενται νέες χρήσεις [(33) Εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα, ύδρευσης, συμπεριλαμβανομένης της αφαλάτωσης, αποθήκευσης και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, τηλεπικοινωνιών, σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων, σταθμών μέτρησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης, θορύβου και μετεωρολογικών παραμέτρων με τον αναγκαίο εξοπλισμό και συναφών εγκαταστάσεων, (34) Εγκαταστάσεις Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), (47) Κατασκηνώσεις - Παιδικές εξοχές], και επιτρέπονται οι χρήσεις υπ' αρ. 48.1 και 48.2, ως άνω, χωρίς να απαιτείται να αποβλέπουν, εν προκειμένω, στην προστασία και τη βέλτιστη διαχείριση του προστατευτέου αντικειμένου. Επιτρέπονται, επίσης, ορειβατικά καταφύγια της περ. ηη) της παραγράφου 3 του άρθρου 1 του ν. 4276/2014, καθώς και δραστηριότη-

τες όπως αναρρίχηση, ιππασία, περιήγηση σε σπήλαια, κατάβαση ποταμού, ανεμοπορία με αλεξίπτωτο πλαγιάς ή αιωροπτερισμός.

- στις Ζώνες Διατήρησης Οικοτόπων και ειδών διατηρούνται οι χρήσεις: (1) Κατοικία, (3) Εκπαίδευση, (4.1) Μικρές αθλητικές εγκαταστάσεις (κατηγορίες Α1, Α2, Β1, Δ, Ε1), (4.3) Ειδικές αθλητικές εγκαταστάσεις, (5) Θρησκευτικοί χώροι, (8.3) Εξωνοσοκομειακές Μονάδες Ψυχικής Υγείας, (8.4) Μονάδες Πρόληψης και Καταπολέμησης των Εξαρτήσεων, (12) Εστίαση, (13) Αναψυκτήρια, (22) Επαγγελματικά Εργαστήρια για την επεξεργασία τοπικών προϊόντων του άρθρου 17 του ν. 3982/2011, (24), ως άνω, (25) Εξορμητικές δραστηριότητες, ιδίως ορυχεία, λατομεία, μεταλλεία, αμμοληψία και ζώνες αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, (26), ως άνω, (33) ως άνω, (34), ως άνω, (35) Πάρκα κεραιών τηλεπικοινωνιών, ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, (47), ως άνω, (48.1) α)-δ), ως άνω, (48.2) β) και στ), ως άνω, (49), ως άνω, (50), ως άνω, (51), ως άνω, και (54), ως άνω. Επιτρέπονται, επίσης, δραστηριότητες τύπου αναρρίχησης, ιππασίας, περιήγησης σε σπήλαια, κατάβασης ποταμού, ανεμοπορίας με αλεξίπτωτο πλαγιάς ή αιωροπτερισμού. Όσον αφορά τα, επίσης, διατηρούμενα τουριστικά καταλύματα (15), η κατηγορία αφορά μεν εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής και λοιπές τουριστικές επιχειρήσεις του ν. 4276/2014, όχι όμως 150 κλινών, όπως ισχύει, αλλά υπό τις ακόλουθες σωρευτικές προϋποθέσεις: α. η πραγματοποιούμενη συνολικά δόμηση να μην υπερβαίνει το μηδέν κόμμα μηδέν εφτά (0,07) της επιφάνειας του γηπέδου, και β. οι εγκαταστάσεις να πληρούν ενεργειακά και περιβαλλοντικά κριτήρια της κατ' άρθρον 34 παρ. 1 του ν. 4759/2020 εκδοθησόμενης υπουργικής απόφασης. Τα τουριστικά καταλύματα, εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής και λοιπές τουριστικές επιχειρήσεις δύνανται να αναπτύσσονται, υπό τις ως άνω προϋποθέσεις, και σε οργανωμένους υποδοχείς, με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του άρθρου 9 του ν. 3937/2011. Επίσης, προστίθεται νέα χρήση [(33), ως άνω] και καταργούνται ορισμένες ισχύουσες [(2) κοινωνική πρόνοια, (6) Πολιτιστικές εγκαταστάσεις μέχρι 1200 τ.μ., (7) Διοίκηση τοπικής κλίμακας, (10.1) Εμπορικά καταστήματα, (10.2) Καταστήματα παροχής προσωπικών υπηρεσιών, (10.3) Υπεραγορές τροφίμων, με μέγιστη συνολική επιφάνεια δόμησης τα 1.500 τ.μ. (ν. 4315/2014), (11) Κέντρα έρευνας και επιστημονική έρευνα που αφορούν τη Ζώνη και (16) Υπαίθρια στάθμευση μόνο για τη Ζώνη]. Απαλείφεται, επίσης, η διευκρίνιση ότι «Οι κατηγορίες 1, 2, 3, 4.3, 6, 7, 10.1, 10.2, 10.3 και 11 επιτρέπονται μόνο για περιοχές εντός σχεδίου ή εντός οικισμού».

- στις Ζώνες βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων» επιτρέπονται οι ειδικές κατηγορίες χρήσεων του άρθρου 1 του π.δ. 59/2018, με εξαίρεση τις

χρήσεις (23) Βιοτεχνικές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις υψηλής όχλησης, και (43) Πίστες αγώνων αυτοκινήτων και μοτοποδηλάτων, καταργουμένων άλλων περιπτώσεων απαγορευόμενων χρήσεων κατά το π.δ. 59/2018 [(4.2) Μεγάλες αθλητικές εγκαταστάσεις, (9) Χώροι συνάθροισης κοινού/Συνεδριακά κέντρα, (10.5) Εμπορικά κέντρα, (10.6) Εγκαταστάσεις εμπορικών εκθέσεων - εκθεσιακά κέντρα), (26.1) Αεροδρόμια, (31) Χώροι επεξεργασίας, αποθήκευσης και διάθεσης στερεών αποβλήτων/Χώροι επεξεργασίας, διάθεσης στερεών τοξικών αποβλήτων, (37) Εγκαταστάσεις οχημάτων τέλους κύκλου ζωής (Ο.Τ.Κ.Ζ.), (42) Ιππόδρομος, (44) Καζίνο και (45) Χώροι διεξαγωγής τεχνικών - ψυχαγωγικών και τυχερών παιγνίων].

Για το σύνολο των ανωτέρω ζωνών, της παραγράφου 4 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986, επιτρέπονται: α) ενέργειες και παρεμβάσεις αποκλειστικά για τη βελτίωση της βιοποικιλότητας και τη διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου, β) ενέργειες και παρεμβάσεις που σχετίζονται με αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία, όπως ανασκαφές και εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης, γ) η ειδική χρήση (52) Ήπια θαλάσσια αναψυχή, η οποία περιλαμβάνει ιδίως κολύμβηση, ιστιοσανίδα, καταδύσεις και υποβρύχια φωτογράφιση, και δ) πεζοπορία και ορειβασία.

Επί του άρθρου 11 σημειώνεται ότι η δεύτερη παράγραφός του, υπό τον αραβικό αριθμό «5.», πρέπει να αριθμηθεί υπό τον αραβικό «6.» και να αναριθμηθούν αντίστοιχα οι επόμενες παράγραφοι.

Περαιτέρω, στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 5 του άρθρου, το παραπεμπόμενο προεδρικό διάταγμα αναφέρεται στην παράγραφο 4 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986, και όχι 3 αυτού. Εξ άλλου, δοθείσης της δυνατότητας να επιτρέπεται η ειδική χρήση (52) του π.δ. 59/2018 σε όλες τις ανωτέρω ζώνες προστασίας και διαχείρισης, χρήσιμο θα ήταν να περιληφθεί και η παράγραφος 5 [6, με την ως άνω αναρίθμηση]. Περαιτέρω, για λόγους εφαρμογής της διάταξης, θα ήταν, ενδεχομένως, χρήσιμο να προσδιορισθεί ποιος μπορεί να δρα και να παρεμβαίνει για τη βελτίωση της βιοποικιλότητας και τη διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου στην περίπτωση α) της παραγράφου, π.χ., δημόσιος φορέας, ιδιωτική πρωτοβουλία φυσικών ή νομικών προσώπων, περιβαλλοντικές οργανώσεις κ.λπ. Ακόμη, θα ήταν χρήσιμο, για λόγους εφαρμογής της διάταξης, να συσχετισθεί η διάταξη με την αμέσως επόμενη παράγραφο [6, κατά την ισχύουσα αρίθμηση του κειμένου], κατά το στοιχ. β) της οποίας «Εξαιρούνται των απαγορεύσεων των παρ. 1 έως 4 (...) έργα και επεμβάσεις που κρίνονται απαραίτητες για λόγους προστασίας ή αποκατάστασης του φυσικού και δασικού περιβάλλοντος».

Εξ άλλου, με το άρθρο 12 του παρόντος τροποποιούνται οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986, κατά τρόπο ώστε οι ρυθμίσεις τους

καθιερώνουν μόνο, πλέον, τέσσερις κατηγορίες ζωνών προστασίας και διαχείρισης (απόλυτης προστασίας της φύσης, προστασίας της φύσης, διατήρησης οικοτόπων και ειδών, και βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων), οι οποίες δύνανται να καθορισθούν με προεδρικό διάταγμα, κατ' άρθρον 21 παρ. 4 του ν. 1650/1986, εντός περιοχών των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986, ήτοι, Περιοχών προστασίας της βιοποικιλότητας, όπως οι συμπεριλαμβανόμενες στον Κατάλογο Περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000, και εθνικών πάρκων, καταφυγίων άγριας ζωής, προστατευόμενων τοπίων και προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών, χωρίς να ορίζουν τις επιτρεπόμενες εντός αυτών χρήσεις.

Επί του τίτλου του άρθρου παρατηρείται ότι, κατ' ακριβολογίαν, οι Ζώνες προστασίας και διαχείρισης περιλαμβάνονται στα προεδρικά διατάγματα του άρθρου 21 του ν. 1650/1986.

Εξ άλλου, σημειώνεται ότι οι ζώνες προστασίας και διαχείρισης περιβάλλοντος πρόσφατα περιλήφθηκαν μεταξύ των χρήσεων γης του π.δ/τος 59/2018 (άρθρο 1 πρώτο εδάφιο και περίπτωση Ι, και άρθρα 14α-14δτ του π.δ/τος 59/2018, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4685/2020), το οποίο θεσπίζει, γενικές και ειδικές κατηγορίες χρήσεων γης, κατά την κρίση του κανονιστικού νομοθέτη, προκειμένου να ασκηθεί πολεοδομικός σχεδιασμός.

Επί της ρυθμίσεως είχε εκφρασθεί προβληματισμός, δοθέντος ότι το πεδίο εφαρμογής του διατάγματος αφορά καθορισμό χρήσεων γης (βλ. και γνωμοδότηση του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας υπ' αρ. 37/2018), οι οποίες προβλέπονται από τον πολεοδομικό (ρυθμιστικό) σχεδιασμό για τη ρύθμιση πάγιων ή και συγκυριακά αναφυσόμενων καταστάσεων, και όχι την οργάνωση του χώρου από την άποψη του χωροταξικού σχεδιασμού, ενώ οι ως άνω προστεθείσες νέες κατηγορίες χρήσεων γης ταυτίζονταν, υπό την τότε ισχύουσα νομοθεσία (άρθρα 18 και 19 του ν. 1650/1986), με ορισμένες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών, όπου, πέραν των απολύτως αναγκαίων εργασιών για τη διατήρηση των προστατευτέων αντικειμένων, ειδών ή οικοτόπων, δεν επιτρεπόταν καμία δραστηριότητα, πλην ερευνητικής ή ήπιας εν γένει μορφής, δημιουργώντας, από άποψη συστηματικότητας, δυνατότητες ένταξης στη λογική του πολεοδομικού σχεδιασμού οικιστικών περιοχών, εκτάσεων οι οποίες κατ' αρχήν αποκλείονται από τη δόμηση (βλ. Έκθεση Επιστημονικής Υπηρεσίας στον ν. 4685/2020, Παρατήρηση υπ' αρ. 6. Επί του άρθρου 44).

Όσον αφορά τις προτεινόμενες αλλαγές χρήσεων στις τέσσερις ζώνες προστασίας και διαχείρισης περιβάλλοντος, επιβάρυνση φαίνεται να δέχεται η ζώνη προστασίας φύσης, λόγω των νέων κατηγοριών χρήσεων που θα επιτρέπονται, ιδίως έργα ΑΠΕ, χωρίς καμία περαιτέρω εξειδίκευση ως προς

το είδος της παραγόμενης ενέργειας και την κλίμακα των σχετικών έργων, όπως και ενόψει του ότι, υπό το προϊσχύσαν (άρθρο 19 του ν. 1650/1986) και το ισχύον καθεστώς του π.δ/τος 59/2018, οι επιτρεπόμενες ειδικές κατηγορίες χρήσεων στις ως άνω προστατευόμενες περιοχές συνδέονταν, κατά βάση, με την εξυπηρέτηση της προστασίας και βέλτιστης διαχείρισης του προστατευτέου αντικειμένου. Προϋπόθεση η οποία δεν διατηρείται με το παρόν.

Και στις ζώνες βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων αναμένεται επιβάρυνση, δοθέντος ότι διευρύνονται οι επιτρεπόμενες χρήσεις, όπως και στις ζώνες διατήρησης οικοτόπων και ειδών, όπου διατηρείται το πλήθος των χρήσεων του π.δ/τος 59/2018, όπως τροποποιήθηκε δυνάμει του ν. 4685/2020, προστίθεται νέα χρήση, οι εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα, ύδρευσης, συμπεριλαμβανομένης της αφαλάτωσης, αποθήκευσης και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, τηλεπικοινωνιών, σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων, σταθμών μέτρησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης, θορύβου και μετεωρολογικών παραμέτρων με τον αναγκαίο εξοπλισμό, και συναφών εγκαταστάσεων [κατηγορία χρήσης (33), η οποία, κατά το άρθρο 14 παρ. 2 του νομοσχεδίου τροποποιείται, ώστε να περιλαμβάνει, εφεξής, και εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα, πέραν των άλλων αναφερόμενων, ήδη προβλεπόμενων στο π.δ. 59/2018], και τροποποιούνται οι προϋποθέσεις συμβατότητας των τουριστικών καταλυμάτων με τον χαρακτήρα των περιοχών αυτών. Ως προς το τελευταίο, ερώτημα γεννάται όσον αφορά τυχόν αδειοδοτηθείσες επιχειρήσεις, οι οποίες δεν θα πληρούν εφεξής τα προτεινόμενα κριτήρια.

Σχετικά σημειώνεται ότι η τροποποίηση του πλαισίου καθορισμού χρήσεων γης διέπεται από συνταγματικές αρχές, όπως είναι η διαφορετική μεταχείριση περιοχών εντός σχεδίου από τις εκτός σχεδίου, η ανεπίτρεπτη μεταβολή χρήσεων προς την κατεύθυνση της επιβάρυνσης των περιοχών, επιτρεπομένων παρεκκλίσεων λόγω ειδικού πολεοδομικού λόγου, και η συμφωνία των μεταρρυθμίσεων με το υπερκείμενο επίπεδο πολεοδομικού σχεδιασμού, οι δε σχετικές διαδικασίες πρέπει να ικανοποιούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, όπως, ιδίως, πρόκριση τεχνικών επιλογών και σταθμίσεων κατά τους κανόνες της επιστήμης, και εκτίμηση ειδικής επιστημονικής μελέτης επί τροποποιήσεων προτεινόμενων διά νομοθετικών ρυθμίσεων. Κατά τούτο, η επιβάρυνση προστατευόμενων περιοχών με νέες χρήσεις δέον να βασίζεται σε ειδικά επιστημονικά δεδομένα και να θεμελιώνεται στις ανωτέρω αρχές (βλ. ΣτΕ 848/2018, 2136, 3504/2017, 2137/2016, ΠΕΣτΕ 32/2015, 1671/2014, ΣτΕ[ΟΛ] 123/2007, ΣτΕ 451/2003, ΣτΕ[ΟΛ] 3135/2002. Βλ. και Δ.

Μέλισσα, Οι χρήσεις γης, το γενικό πολεοδομικό σχέδιο και η ζώνη οικιστικού ελέγχου, 2η έκδ., 2010, σελ. 90 και 102-103, Κ. Μενουδάκο, Η οργάνωση χρήσεων και δραστηριοτήτων κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού του χώρου, σε Δ. Μέλισσα/Κ. Σερράου, Οργάνωση χρήσεων και δραστηριοτήτων κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού του χώρου, 2017, σελ. 3, Δ. Παπαστερίου, Δασικό δίκαιο και εθνικό κτηματολόγιο, 2017, σελ. 983-984, και Ιακ. Μαθιουδάκη, Συνταγματικοί και λοιποί φραγμοί κατά τον καθορισμό και τη μεταβολή των χρήσεων γης, Νόμος+Φύση, Απρίλιος 2008). Υπό το φως των ανωτέρω, μείζονος σημασίας είναι η ειδική περιβαλλοντική μελέτη, επί των δεδομένων της οποίας βασίζεται το προεδρικό διάταγμα χαρακτηρισμού των προστατευόμενων περιοχών και καθορισμού των επιτρεπόμενων χρήσεων σε αυτές (βλ. άρθρο 21 παρ. 2-4 του ν. 1650/1986, όπως τροποποιούνται διά του παρόντος). Όσον αφορά, όμως, τη νομοθετική ρύθμιση περί επιτρεπόμενων κατηγοριών χρήσεων εν γένει στις προστατευόμενες περιοχές, κατά το ισχύον και το προτεινόμενο πλαίσιο, προβληματισμό δημιουργεί η επιλογή δυνατών χρήσεων και η συμβατότητά τους, κατά περίπτωση, με το προστατευτέο αντικείμενο, πριν ολοκληρωθεί η θέσπιση και εφαρμογή κανονιστικού πλαισίου προστασίας για το σύνολο των προστατευόμενων ή προστατευτέων περιοχών, βάσει επιστημονικών δεδομένων, εκ των οποίων να προκύπτει σαφής εικόνα για την κατάσταση διατήρησής τους. Αυτό δε, δεδομένης της αυξημένης προστασίας των προστατευόμενων περιοχών, κατά το Σύνταγμα και το πρωτογενές και παράγωγο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ. άρθρα 191-193 ΣυνθΛειτουργίας, και, ιδίως, τις Οδηγίες 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30.11.2009, περί της διατηρήσεως των άγριων πτηνών, 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21.5.1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23.10.2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, και 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17.6.2008, περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον).

6. Επί των άρθρων 12, 13 και 17

Στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986, όπως τροποποιείται διά του άρθρου 12 του παρόντος, ορθή είναι η παραπομπή στο προεδρικό διάταγμα της παραγράφου 4 του άρθρου 21, και όχι 3.

Εξ άλλου, στην προτεινόμενη παράγραφο 5 του άρθρου 12 του νομοσχεδίου ορίζεται ότι στις ζώνες προστασίας και διατήρησης του παρόντος [εννοείται του άρθρου 19 του ν. 1650/1986] περιλαμβάνονται και περιοχές που

υπάγονται σε ειδικό καθεστώς προστασίας, πέραν των αρχαιολογικών χώρων και ζωνών προστασίας Α' και Β' αυτών, Περιοχές Οργανωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης, Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων και Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων. Παρατηρείται ότι ο καθορισμός ζωνών προστασίας σε περιοχές όπου έχουν πιθανώς ήδη αδειοδοτηθεί διάφορες εγκαταστάσεις, λειτουργεί εκ των υστέρων, υπέρ της διαφύλαξης προστατευτέου αντικειμένου, δοθέντος ότι ο έλεγχος της υποβάθμισης σε οικοτόπους και είδη προστατευόμενα από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι διαρκής, δυνάμενος να αφορά παρελθούσες, τρέχουσες ή μελλοντικές δραστηριότητες ή συμβάντα. Έτσι, εάν ήδη υφιστάμενη δραστηριότητα είναι πιθανόν να προκαλέσει υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων ή ενοχλήσεις σε είδη για την προστασία των οποίων έχει οριοθετηθεί και καθορισθεί περιοχή, πρέπει να καλύπτεται από κατάλληλα μέτρα, που προβλέπονται, αντίστοιχα, στο άρθρο 6 παράγραφος 2 της Οδηγίας για τους οικοτόπους ή στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της Οδηγίας για τα πτηνά, κατά περίπτωση. Για να επιτευχθεί αυτό, ενδέχεται να απαιτείται, κατά περίπτωση, εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων, με διακοπή της δραστηριότητας και/ή με τη λήψη μέτρων μετριασμού ή αποκατάστασης, μέσω εκ των υστέρων εκτίμησης [βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής «Διαχείριση των τόπων του δικτύου Natura 2000, Οι διατάξεις του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους», C(2018) 7621 final, Βρυξέλλες, 21.11.2018, σημ. 3].

Περαιτέρω, στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου ορίζεται ότι στις ζώνες του παρόντος [εννοείται του άρθρου 19 του ν. 1650/1986] «δεν περιλαμβάνονται περιοχές που βρίσκονται εκτός των ορίων των προστατευόμενων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών ζωνών των προστατευόμενων περιοχών που έχουν ορισθεί ως οικολογικοί διάδρομοι».

Ασάφεια προκαλείται από την εν λόγω διατύπωση, δοθέντος ότι δεν προκύπτει το εφαρμοστέο καθεστώς σε περιοχές οι οποίες γειτνιάζουν άμεσα με προστατευόμενες περιοχές, και δεν εξασφαλίζεται, ενδεχομένως, επαρκής προστασία των προστατευόμενων περιοχών. Αυτό δε υπό το φως της ερμηνείας διατάξεων της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά τις οποίες, όσον αφορά το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής τους, «οι διατάξεις του άρθρου δεν περιορίζονται σε σχέδια και έργα που υλοποιούνται ή καλύπτουν αποκλειστικά έναν προστατευόμενο τόπο», αλλά «αφορούν επίσης σχέδια και προγράμματα που βρίσκονται εκτός του τόπου αλλά είναι πιθανό να έχουν σημαντικές επιπτώσεις σε αυτόν ανεξαρτήτως της απόστασής τους από τον επίμαχο τόπο», ιδίως, επί του άρθρου 6 παρ. 3 της Οδηγίας για τους οικοτόπους, περί αξιολόγησης σχεδίων ή έργων που θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σε έναν ή περισσότερους τόπους Natura 2000, [βλ. Ανα-

κοίνωση της Επιτροπής, όπ. π., σημ. 4]. Ασάφεια προκαλείται και εκ του άρθρου 13 του νομοσχεδίου, διά του οποίου τροποποιείται, μεταξύ άλλων, η παράγραφος 4 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986, ώστε το προεδρικό διάταγμα χαρακτηρισμού των περιοχών προστασίας της βιοποικιλότητας και των εθνικών πάρκων, να μην περιλαμβάνει καθορισμό γειτονικών εκτάσεων της παραγράφου 4 του άρθρου 18, όπου αυτό είναι αναγκαίο, ούτε καθορισμό χρήσεων γης και δραστηριοτήτων στις γειτονικές εκτάσεις, και εκ του άρθρου 17 παρ. 1 του νομοσχεδίου, διά του οποίου καταργείται το άρθρο 18 παρ. 4 του ν. 1650/1986 (βλ. άρθρο 18 παρ. 4 του ν. 1650/1986: «4. Αν για την προστασία και διατήρηση των περιοχών των στοιχείων ή των συνόλων της παραγράφου 3 [ήτοι, Περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας, Εθνικά πάρκα, Καταφύγια άγριας ζωής και Προστατευόμενα τοπία και προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί] επιβάλλεται παράλληλα η εφαρμογή ορισμένων μέτρων σε γειτονικές εκτάσεις, οι παραπάνω περιοχές, τα στοιχεία ή τα σύνολα αποτελούν κεντρικό τμήμα μιας ευρύτερης περιοχής, στην οποία τα αναγκαία μέτρα προστασίας κλιμακώνονται κατά ζώνες»).

7. Επί του άρθρου 13

Διά του παρόντος τροποποιείται το άρθρο 21 του ν. 1650/1986 περί διαδικασίας χαρακτηρισμού των προστατευόμενων περιοχών και καθορισμού μέτρων και όρων προστασίας.

Διευκρινιστικά αναφέρεται ότι, στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου θα μπορούσε να συμπληρωθεί ότι η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη αποτελεί την επιστημονική μελέτη τεκμηρίωσης του προεδρικού διατάγματος με το οποίο χαρακτηρίζονται και οριοθετούνται προστατευόμενες περιοχές, και καθορίζονται ζώνες προστασίας, χρήσεις, δραστηριότητες, όροι και περιορισμοί.

Εξ άλλου, προστίθεται νέο (πέμπτο) εδάφιο μετά το τέταρτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986, κατά το οποίο, στις ζώνες προστασίας και διαχείρισης περιβάλλοντος του άρθρου 19 του ν. 1650/1986 «λαμβάνονται υπόψη οι υφιστάμενες δραστηριότητες και η γειτνίαση με οικισμούς και υπάρχει μέριμνα για την εξυπηρέτηση των λειτουργιών που είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τον πολεοδομικό ή οικιστικό χαρακτήρα των περιοχών αυτών, οι αποφάσεις για την προστασία των περιοχών άνευ δρόμων, καθώς και οι κατευθύνσεις του περιφερειακού χωροταξικού πλαισίου της οικείας περιφέρειας και των ειδικών χωρικών πλαισίων».

Για λόγους σαφήνειας και ορθής εφαρμογής της διάταξης, θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθεί σε ποιο πλαίσιο λαμβάνονται υπόψη τα αναφερόμενα χαρακτηριστικά (ήτοι, υφιστάμενες δραστηριότητες, γειτνίαση με οικισμό,

εξυπηρέτηση λειτουργιών πολεοδομικού ή οικιστικού χαρακτήρα, αποφάσεις και κατευθύνσεις του περιφερειακού χωροταξικού πλαισίου της οικείας περιφέρειας και των ειδικών χωρικών πλαισίων). Δηλαδή, αν η στάθμιση βάσει αυτών των κριτηρίων αφορά τον αρχικό καθορισμό και την οριοθέτηση των προστατευόμενων περιοχών ή τις επιτρεπόμενες δραστηριότητες εντός ήδη καθορισμένων περιοχών, ιδίως όσον αφορά σχέδια ή έργα με επιπτώσεις στους στόχους διατήρησης των προστατευτών αντικειμένων.

Περαιτέρω, στο προστιθέμενο, ως άνω, πέμπτο εδάφιο της παραγράφου, προβληματισμό προκαλεί ειδικότερα η αναφορά της ανάγκης εξυπηρέτησης λειτουργιών συνδεδεμένων με τον οικιστικό ή πολεοδομικό χαρακτήρα «των περιοχών αυτών», και της λήψης υπόψη υφιστάμενων δραστηριοτήτων και της γειτνίασης με οικισμούς, κατά την πρόταση καθορισμού από τις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες ζωνών προστασίας και διαχείρισης περιβάλλοντος, στις οποίες ρυθμίζονται οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες και λειτουργίες, σε σχέση με τους στόχους και τα μέτρα διατήρησης των προστατευτών αντικειμένων. Παρατηρείται ότι η προτεινόμενη διάταξη παρέχει κατεύθυνση ως προς την εφαρμογή της, προβάλλοντας την ανάγκη ικανοποίησης πολεοδομικών ή οικιστικών αναγκών, ενώ στην πλειονότητα των περιπτώσεων πρόκειται περί περιοχών όπου η δόμηση δεν είναι καταρχήν προορισμός τους, κατά περίπτωση δε, αποκλείεται, ενώ κρίσιμη είναι, καταρχήν, εν προκειμένω, η επίτευξη ικανοποιητικής κατάστασης για τη διατήρηση προστατευόμενων οικοτόπων και ειδών, και η διασφάλιση της ακεραιότητας του τόπου και της συνολικής συνοχής του δικτύου των προστατευόμενων περιοχών, από οικολογική άποψη. Περαιτέρω, δεν προσδιορίζεται η κατηγορία των οικισμών με τους οποίους γειτνιάζουν οι προστατευόμενες περιοχές, καταλειπομένων δυνατοτήτων εφαρμογής της ρύθμισης σε περιπτώσεις ακόμη και αυτοσχέδιων οικιστικών συγκεντρώσεων, με τους οποίους διαχρονικά αλλοιώνεται η ύπαιθρος.

Κατά το άρθρο 2 παράγραφος 3 της Οδηγίας για τους οικοτόπους, κατά τη λήψη μέτρων σύμφωνα με την Οδηγία, λαμβάνονται υπόψη οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες [βλ. Απόφαση ΔΕΕ, της 11.09.2012, στην υπόθεση C 43/10, με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Συμβούλιο της Επικρατείας (Ελλάδα), σημ. 137: «Κατά την τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/43, δεδομένου ότι ο κυριότερος σκοπός της είναι να ευνοήσει τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, λαμβάνοντας συγχρόνως υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και περιφερειακές απαιτήσεις, η εν λόγω οδηγία συμβάλλει στον γενικό σκοπό μιας διαρκούς αναπτύξεως. Η διατήρηση της βιοποικιλότητας

αυτής ενδέχεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να απαιτεί τη διατήρηση ή και την ενθάρρυνση ανθρώπινων δραστηριοτήτων», και σημ. 138: «Επομένως, το άρθρο 6, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 92/43 [ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως], και, ιδίως, η προϋπόθεση κατά την οποία το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000, πρέπει να εφαρμόζεται υπό το πρίσμα της αρχής της αειφόρου ανάπτυξεως της οποίας επίκληση γίνεται στην τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας και η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 ΕΚ».)

Το άρθρο 6 παράγραφος 1 της Οδηγίας για τους οικοτόπους θεσπίζει γενικό καθεστώς διατήρησης για τις προστατευόμενες περιοχές, το οποίο καθορίζεται από τα κράτη μέλη και σχετίζεται με το, ως άνω, άρθρο 2 παράγραφος 3 της Οδηγίας (βλ. Ανακοίνωση Ε.Ε., όπ. π., σημ. 2). Ειδικά, όμως, όσον αφορά σχέδια και έργα που είναι δυνατόν να επηρεάσουν τόπους του δικτύου Natura 2000, απαιτείται δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων, η οποία «εγγυάται την πλήρη εξέταση όλων των στοιχείων που συντελούν στην ακεραιότητα του τόπου [και] εστιάζει στην εκτίμηση των επιπτώσεων στον τόπο τις οποίες συνεπάγεται το σχέδιο ή έργο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια ή έργα, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης του τόπου (...) Εάν κατά τη διάρκεια της δέουσας εκτίμησης εντοπιστούν αρνητικές επιπτώσεις στην ακεραιότητα του τόπου ή δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο εκδήλωσής τους, το υπό εξέταση σχέδιο ή έργο δεν μπορεί να εγκριθεί. Ωστόσο, ανάλογα με τον βαθμό των επιπτώσεων που εντοπίζονται, ενδέχεται να είναι δυνατή η εφαρμογή ορισμένων μέτρων μετριασμού που θα αποτρέψουν τις επιπτώσεις αυτές ή θα τις μειώσουν σε επίπεδο που δεν θα παραβιάζουν πλέον την ακεραιότητα του τόπου» [βλ. Ανακοίνωση, όπ. π., σημ. 4, και Απόφαση Δικαστηρίου Ε.Ε., της 24.06.2021, στην υπόθεση C-559/19, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Βασιλείου της Ισπανίας, όπου τονίσθηκε η ανάγκη θέσπισης κατάλληλων μέτρων, ώστε στις ειδικές ζώνες διατήρησης να αποφεύγεται η υποβάθμιση φυσικών οικοτόπων και οικοτόπων ειδών, καθώς και οι οχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία έχουν ορισθεί οι ζώνες, εφόσον θα μπορούσαν να συνεπάγονται σημαντικές επιπτώσεις όσον αφορά τους στόχους που θέτει η εν λόγω Οδηγία (σημ. 152), στο πλαίσιο της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος, σύμφωνα με το άρθρο 191 ΣΛΕΕ. Ομοίως, απόφαση του Δικαστηρίου, της 04.03.2010, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Γαλλικής Δημοκρατίας, στην υπόθεση C-241/08]. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τις οικονο-

μικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και τις περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες, τις οποίες αναφέρει το άρθρο 2 παρ. 3 της εν λόγω Οδηγίας, κατά την επιλογή και την οριοθέτηση των τόπων που πρέπει να προτείνουν στην Επιτροπή, ως τόπους δυναμένους να χαρακτηρισθούν κοινοτικής σημασίας (βλ. Απόφαση Δικαστηρίου Ε.Ε., της 7.11.2000, στην υπόθεση C-371/98, επί αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής απόφασης του High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court), σημ. 25). Ομοίως, στην απόφαση ΔΕΕ επί της υπόθεσης C-57/89, Επιτροπή κατά Γερμανίας - «Leybucht», όπου, στο πλαίσιο του άρθρου 4 παρ. 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2.4.1979, περί διατηρήσεως των άγριων πτηνών, το οποίο διατηρήθηκε αμετάβλητο και στη διάδοχή της Οδηγία 2009/147/ΕΚ, της 30.11.2009, περί διατηρήσεως των αγρίων πτηνών, και το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη τη λήψη μέτρων που αποτρέπουν την υποβάθμιση ή ρύπανση των οικοτόπων, στο πλαίσιο διαχείρισης των ζωνών ειδικής προστασίας, είχε κριθεί ότι τα αναφερόμενα στο άρθρο 2 της Οδηγίας συμφέροντα («οικονομικές και ψυχαγωγικές απαιτήσεις») μπορούν να λαμβάνονται υπόψη κατά το στάδιο απόφασης περί εγκαταστάσεως ενός έργου σε προστατευόμενη περιοχή, και όχι κατά το προηγούμενο στάδιο επιλογής και οριοθέτησής της. Εν προκειμένω, μείωση της έκτασης ζώνης ειδικής προστασίας θεωρήθηκε συμβατή με το σύστημα προστασίας της Οδηγίας, εφόσον δικαιολογούνταν από εξαιρετικό λόγο, αναγόμενο σε γενικό συμφέρον, υπέρτερο του συμφέροντος επί του οποίου εδράζεται ο επιδιωκόμενος με την Οδηγία οικολογικός στόχος (σημ. 20-22 της απόφασης). Όπως χαρακτηριστικά επεσήμανε το Δικαστήριο, «η διάταξη αυτή [του άρθρου 2 της Οδηγίας, περί στάθμισης και άλλων συμφερόντων] δεν αποτελεί αυτοτελή εξαίρεση από το σύστημα προστασίας που θεσπίζεται με την οδηγία» (βλ. και αποφάσεις στις υποθ. C-247/85, Επιτροπή κατά Βελγίου, και C-262/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας) (Με παρόμοιο σκεπτικό και οι αποφάσεις ΔΕΕ επί των υποθ. C-3/96, Επιτροπή κατά Βασιλείου των Κάτω Χωρών και C-44/95, Regina κατά Secretary of State for the Environment, ex parte: Royal Society for the Protection of Bird). Η στάθμιση άλλων απαιτήσεων, ειδικότερα, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών απαιτήσεων και περιφερειακών και τοπικών ιδιομορφιών (άρθρο 2 παρ. 3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ) εξετάστηκε στο πλαίσιο ερμηνείας του εν λόγω άρθρου της Οδηγίας σε σχέση με το άρθρο της 4 παρ. 1, περί καθορισμού προστατευόμενων περιοχών στην υπόθεση C-371/98, ως άνω, οπότε επαναλήφθηκε η απαγόρευση εφαρμογής των κριτηρίων εν προκειμένω. Τέτοιες παράμετροι, κατά τη νομολογία του ΔΕΕ, μπορούν να σταθμίζονται κατά την εφαρμογή του άρθρου 6, περί επιτρεπόμενων έργων εντός προστατευόμενων περιοχών, οπότε εφαρμόζεται

το πλαίσιο αξιολόγησης έργων και σχεδίων που δύνανται να έχουν επιπτώσεις στις προστατευόμενες περιοχές (βλ., σχετ., Donald McGillivray, «Valuing Nature: Economic Value, Conservation Values and Sustainable Development», σε *Journal of Environmental Law*, τεύχ. 14, αρ. 1 (2002), σελ. 85-100).

Ειδικότερα, όσον αφορά το άρθρο 6 παράγραφος 1 της Οδηγίας, οι στόχοι διατήρησης για τα είδη και τους τύπους οικοτόπων, καταρχήν, βασίζονται στις οικολογικές απαιτήσεις των ειδών και των οικοτόπων που απαντούν στον εν λόγω τόπο, και καθορίζουν την επιθυμητή κατάσταση διατήρησης αυτών των ειδών και τύπων οικοτόπων, αντικατοπτρίζοντας τη σημασία τους για τη συνοχή του δικτύου Natura 2000. Συναφώς, τα κράτη μέλη καθορίζουν μέτρα διατήρησης, τα οποία, ενδεχομένως, περιλαμβάνουν την εκπόνηση ειδικών σχεδίων διαχείρισης και ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις, κατά τα οριζόμενα στην Οδηγία. Τα μέτρα αυτά είναι θετικά και ειδικά για κάθε τόπο, και αποσκοπούν στη διασφάλιση ή την αποκατάσταση της κατάστασης διατήρησης των φυσικών οικοτόπων και των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας ενωσιακού ενδιαφέροντος, λαμβανομένων υπόψη οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών απαιτήσεων, καθώς και περιφερειακών και τοπικών ιδιομορφιών. Περαιτέρω, κάθε σχέδιο ή έργο εντός προστατευόμενων περιοχών, το οποίο δύνανται, αυτοτελώς ή από κοινού με άλλα σχέδια, να τις επηρεάζει σημαντικά, χωρίς να συνδέεται άμεσα ή εξ ανάγκης με τη διαχείρισή τους, υπόκειται σε αξιολόγηση κατά τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 6 της Οδηγίας, ως προς τις επιπτώσεις του στις προστατευόμενες περιοχές. Σημειώνεται ότι ο όρος σχέδιο εξετάζεται υπό ευρεία έννοια, περιλαμβανομένων και σχεδίων χρήσης γης ή χωροταξικών σχεδίων, εφόσον συνεπάγονται επιπτώσεις για τις προστατευόμενες περιοχές, ως άνω, άμεσα ή έμμεσα, αποτελώντας βάση για την εκπόνηση λεπτομερестερων σχεδίων ή για τη χορήγηση αδειών με άμεσες συνέπειες (βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής «Διαχείριση των τόπων του δικτύου Natura 2000, Οι διατάξεις του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους», όπ. π., σημ. 2 και 4).

8. Επί του άρθρου 14 παρ. 1

Με την προτεινόμενη διάταξη τροποποιείται κατηγορία χρήσης γης (26.12.) του π.δ/τος 59/2018, με την ενσωμάτωση σε αυτήν, κατά ενδεικτική απαρίθμηση, ειδικών κατηγοριών χρήσεων του ως άνω προεδρικού διατάγματος, που είχαν προστεθεί δυνάμει ρυθμίσεων του ν. 4685/2020. Συναφώς, καταργείται η αναφορά τους, ως ειδικών κατηγοριών, στα σχετικά άρθρα του π.δ/τος 59/2018, διά του άρθρου 17 παρ. 2 του νομοσχεδίου.

Επειδή οι ειδικές αυτές κατηγορίες προστέθηκαν στο π.δ. 59/2018 με πε-

ρισσότερες διατάξεις του ν. 4685/2020, και όχι μόνο την παράγραφο 2γ του άρθρου 44 αυτού, θα μπορούσε και εν προκειμένω να γίνει ακριβής αναφορά, όπως στο άρθρο 17 παρ. 2 στοιχ. α) έως και ζ) του νομοσχεδίου.

9. Επί του άρθρου 17

Επί της παραγράφου 1 του άρθρου παρατηρείται ότι παραμένει σε ισχύ η παράγραφος 6 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986, η οποία αναφέρεται «[σ]τις περιοχές της παραγράφου 2, στον βαθμό που δεν συμπίπτουν εδαφικά με περιοχές της παραγράφου 1, όπως και στις εκτάσεις της παραγράφου 4 του άρθρου 18 του παρόντος (...)», ενώ η παράγραφος 4 του άρθρου 18 καταργείται διά της παραγράφου 1 του παρόντος, για την οποία βλ. ανωτέρω, Παρατήρηση υπ' αρ. 6 επί των άρθρων 12, 13 και 17.

Περαιτέρω, διά της ρυθμίσεως της παραγράφου 5 του άρθρου προτείνεται η κατάργηση των άρθρων 14α, 14β, 14γ και 14δ του π.δ. 59/2018, περί προστατευτικών ζωνών, όπως προστέθηκαν με την παράγραφο 18 του άρθρου 44 του ν. 4685/2020.

Εν προκειμένω, ερωτάται αν καταργείται και η συμπερίληψη της «Ζώνης απόλυτης προστασίας της φύσης», της «Ζώνης προστασίας της φύσης», της «Ζώνης διαχείρισης οικοτόπων και ειδών» και της «Ζώνης βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων» μεταξύ των γενικών κατηγοριών χρήσεων γης, όπως προβλέφθηκε στο τέλος της περ. Ι του άρθρου 1 του π.δ. 59/2018, με την παράγραφο 1.β. του άρθρου 44 του ν. 4685/2020.

Ομοίως ερωτάται αν διατηρείται ως έχει και η αναφορά των ειδικών περιβαλλοντικών μελετών της παραγράφου 2 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986 στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 1 του π.δ. 59/2018, εφόσον οι ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες προτείνουν ζώνες και χρήσεις στις προστατευόμενες περιοχές, ο καθορισμός τους, όμως, γίνεται με προεδρικά διατάγματα, κατά την παράγραφο 4 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986 (βλ. άρθρα 12 και 13 του νομοσχεδίου).

Περαιτέρω, με την παράγραφο 6 του άρθρου προτείνεται η κατάργηση των άρθρων 1 έως και 11 και 21 του ν. 4519/2019, που αναφέρονται στο σύστημα λειτουργίας συγκεκριμένων τοπικών φορέων, εξειδικευμένων ως προς τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των προστατευτέων αντικειμένων εντός των προστατευόμενων περιοχών, με γνωμοδοτική αρμοδιότητα κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων εντός των περιοχών (Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών - ΦΔΠΠ), δοθέντος ότι έχει ολοκληρωθεί η ενσωμάτωση του συνόλου αυτών στον Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.), με έ-

δρα την Αθήνα, ο οποίος τους έχει διαδεχθεί στη γνωμοδοτική αρμοδιότητα, σε εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων του ν. 4685/2020.

10. Επί του άρθρου 23

Στον τίτλο του προτεινομένου άρθρου 23 γίνεται αναφορά στα όργανα «εκκαθάρισης» του Πράσινου Ταμείου, ενώ, στη συνέχεια, το υπό ψήφιση άρθρο αναφέρεται στην οικονομική διαχείριση των πόρων του πράσινου ταμείου, καθώς και στα όργανα διοίκησης και ελέγχου του Ταμείου, χωρίς οποιαδήποτε αναφορά σε διαδικασίες ή σε όργανα εκκαθαρίσεώς του. Υπό το φως των ανωτέρω, ο τίτλος του υπό ψήφιση άρθρου 23 θα πρέπει να αναδιατυπωθεί, και να γίνεται αναφορά σε όργανα «διαχείρισης» του ταμείου, και όχι εκκαθάρισης.

11. Επί του άρθρου 27

Στην έβδομη σειρά της προτεινόμενης νέας παραγράφου 1 του άρθρου 20 του ν. 3889/2010, για λόγους συντακτικής αρτιότητας, η φράση «(...) ή με διοικητικές πράξεις της περ. ζ) των παρ. 6 και 7 του ως άνω άρθρου 3 (...)» πρέπει να αντικατασταθεί ως εξής: «(...) ή με διοικητικές πράξεις της περ. ζ) της παραγράφου 6 και της παραγράφου 7 του ως άνω άρθρου 3 (...)».

12. Επί των άρθρων 56 και 57

Στον τίτλο του άρθρου 56 γίνεται αναφορά στην «Έκδοση οικοδομικών εργασιών», αντί του ορθού «έκδοση οικοδομικών αδειών» και, επομένως, πρέπει αυτός να διορθωθεί.

Η ίδια παρατήρηση ισχύει και ως προς τον τίτλο του άρθρου 57, στον οποίο γίνεται αναφορά σε «Οικοδόμηση σε περιπτώσεις ανενεργών ιστών ραδιοφωνικών σταθμών», αντί του ορθού «Οικοδόμηση πέριξ ιστών ραδιοφωνικών σταθμών», στους οποίους αναφέρεται η διάταξη και, επομένως, πρέπει να αντικατασταθεί.

13. Επί των άρθρων 70-85 (Κεφάλαιο Η')

Κατά τις προτεινόμενες διατάξεις, η αποκλειστική αρμοδιότητα για έρευνα, αναζήτηση και προσδιορισμό Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων και Περιοχών Εγκατάστασης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, όπως και για την παραχώρηση δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης έργων υπεράκτιων αιολικών πάρκων εντός των Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων ανήκουν στο Ελληνικό Δημόσιο και ασκούνται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας (άρθρο 71 παρ. 1-3). Η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ελληνική Διαχειρι-

στική Εταιρία Υδρογονανθράκων Α.Ε.» του άρθρου 145 του ν. 4001/2011 μετονομάζεται σε «Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων και Ενεργειακών Πόρων Α.Ε.» και ορίζεται ως Φορέας Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, με αρμοδιότητες όσον αφορά τον σχεδιασμό του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (άρθρο 72), τον προσδιορισμό και την οριοθέτηση Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (άρθρο 73) και Περιοχών Εγκατάστασης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (άρθρο 77), την αξιολόγηση αιτήσεων αδειών έρευνας για την ανάπτυξη, εγκατάσταση και λειτουργία έργων Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων και την έκδοση των σχετικών αδειών (άρθρο 74).

Η ανάπτυξη του πλαισίου εγκατάστασης και λειτουργίας έργων υπεράκτιων αιολικών πάρκων βασίζεται στο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, το οποίο εκπονείται από τον Φορέα Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, βάσει τεχνικής μελέτης. Το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων συνιστά θεμελιακό σχέδιο για την ανάπτυξη αυτών των έργων, καθώς θέτει «τους βασικούς άξονες σε εθνικό επίπεδο για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, χωροθέτηση, εγκατάσταση και εκμετάλλευση [Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων], καθώς και μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους εγκατεστημένης ισχύος για Έργα [Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων]. Παράλληλα, περιέχει τις περιοχές που μπορούν να υποδεχθούν Έργα [Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων] ως εν δυνάμει Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης [Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων], και προβαίνει σε εκτίμηση της ισχύος Έργων [Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων] που μπορεί να εγκατασταθεί σε αυτές». Το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αιολικών Πάρκων συντάσσεται «σύμφωνα με: (α) τον ενεργειακό σχεδιασμό και τους στόχους της χώρας, όπως αποτυπώνονται στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ, Β΄ 4893/2019), (β) τον ευρύτερο σχεδιασμό της χώρας για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, (γ) τον χωροταξικό σχεδιασμό της χώρας, συμπεριλαμβανομένων της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής για τον χερσαίο χώρο, του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), του άρθρου 13Α του ν. 4269/2014 (Α΄ 142), της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής για τον Θαλάσσιο Χώρο και τα Θαλάσσια Χωροταξικά Πλαίσια του ν. 4546/2018 (Α΄ 101), καθώς και τις διεθνείς πρακτικές και τα πορίσματα της έκθεσης αξιολόγησης του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ, της παρ. 4 του άρθρου 5 του ν. 4447/2016 (Α΄ 241), (δ) τις απαιτήσεις της εθνικής ασφάλειας, (ε) άλλα κριτήρια, όπως η ύπαρξη μνημείων και ναυαγίων, θαλάσσιων και υποθαλάσσιων κρίσιμων υποδομών, θαλάσσιων πεδίων που υπόκεινται σε περιορισμούς, η θαλάσσια κυκλοφορία για την εξασφάλιση των όρων και συνθηκών της ασφαλούς ναυ-

σιπλοϊας, καθώς και κριτήρια που αφορούν σε παραγωγικές και αναπτυξιακές δραστηριότητες». Το εν λόγω πρόγραμμα υποβάλλεται σε διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης. Τη σχετική Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) συντάσσει, επίσης, ο Φορέας Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, με συνεκτίμηση ιδίως της προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και των εν γένει οικοσυστημάτων, της βιωσιμότητας της θαλάσσιας χλωρίδας, πανίδας και ορνιθοπανίδας, καθώς και του πολιτιστικού και κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος, της εθνικής ασφάλειας, της κατά προτεραιότητα ενεργειακής εξασφάλισης των νησιών και της ασφάλειας των θαλάσσιων μεταφορών. Το σχέδιο του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων υποβάλλεται στη Διεύθυνση Χωροταξικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, και η ΣΜΠΕ που το συνοδεύει, στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του υπουργείου, προς γνωμοδότηση, με τελικό αποδέκτη τη Γενική Γραμματεία Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος του υπουργείου, η οποία εισηγείται σχετικά ενώπιον του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (άρθρο 72). Το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων εγκρίνεται με κοινή υπουργική απόφαση (άρθρο 84 παρ. 1).

Βάσει του Εθνικού Προγράμματος, ο Φορέας Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων προχωρεί σε καθορισμό και οριοθέτηση Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων και Περιοχών Εγκατάστασης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων εντός των ανωτέρω Περιοχών, εκπονώντας σχετικά τεχνικές μελέτες, οι οποίες θέτουν όρους ανάπτυξης και όρια ελάχιστης και μέγιστης ισχύος για τα έργα. Οι μελέτες αυτές υποβάλλονται, επίσης, σε διαδικασία στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και, καθ' όμοιο τρόπο, το κείμενο των μελετών και η ΣΜΠΕ, προς γνωμοδότηση στις ανωτέρω διευθύνσεις του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με τελικό εισηγητή ενώπιον του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, τη Γενική Γραμματεία Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος του υπουργείου. Εν συνεχεία, κατόπιν πρότασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, και του Κεντρικού Συμβουλίου Χωροταξικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων, εκδίδεται προεδρικό διάταγμα, το οποίο οριοθετεί τις Περιοχές Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων και καθορίζει τους όρους ανάπτυξης έργων υπεράκτιων αιολικών πάρκων, όρους και μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος, κατά τη σχετική ΣΜΠΕ, και την εκτιμώμενη μέγιστη ισχύ των έργων (άρθρο 73).

Η διαδικασία εγκατάστασης έργων υπεράκτιων αιολικών πάρκων παρουσιάζει ιδιαιτερότητες, υπό το φως, ιδίως, της βιωσιμότητας των έργων, η οποία εξαρτάται από τεχνικές και οικονομικές παραμέτρους, σε άμεση συ-

νάρτηση προς τις επιπτώσεις τους, κυρίως, στη θαλάσσια χλωρίδα, την πανίδα και την ορνιθοπανίδα.

Σημειώνεται, καταρχάς, ότι, μολονότι προτείνονται κατά τις τεχνικές μελέτες περί Περιοχών Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων του Φορέα Υπεράκτιων Αιολικών Έργων και, επομένως, (συν)εξετάζονται κατά την ανωτέρω διαδικασία στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και γνωμοδότησης ενώπιον των οργάνων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, οι Περιοχές Εγκατάστασης Υπεράκτιων Αιολικών Έργων, μετά της επιτρεπόμενης εντός αυτών μέγιστης ισχύος, καθορίζονται διακεκριμένα, όχι στο προεδρικό διάταγμα της παρ. 6 του άρθρου 73, αλλά με υπουργική απόφαση (άρθρο 84 παρ. 2 του νομοσχεδίου), μετά από δημόσια διαβούλευση, την οποία διεξάγει ο Φορέας Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (άρθρο 77 παρ. 1), εντός δύο ετών από τη λήξη της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων για χορήγηση άδειας ερευνών υπεράκτιων αιολικών πάρκων εντός των οριοθετημένων Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (άρθρο 74 παρ. 2). Η ημερομηνία έναρξης και η χρονική διάρκεια της προθεσμίας για υποβολή αίτησης άδειας έρευνας για υπεράκτιο αιολικό πάρκο ορίζονται με απόφαση του Φορέα, η οποία εκδίδεται εντός δύο μηνών από τη δημοσίευση του προεδρικού διατάγματος καθορισμού Περιοχών Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων της παρ. 6 του άρθρου 73 (άρθρο 74 παρ. 2). Η κατοχή άδειας έρευνας για υπεράκτιο αιολικό πάρκο ισχύει για τρία έτη και αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων στις ανταγωνιστικές διαδικασίες υποβολής προσφορών για τη χορήγηση λειτουργικής ενίσχυσης στα έργα, οι οποίες θα προκηρυχθούν από τη Ρ.Α.Ε., εντός τεσσάρων μηνών από την έκδοση της υπουργικής απόφασης περί καθορισμού Περιοχών Εγκατάστασης Έργων Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (άρθρο 77 παρ. 2 και 3), και για την εγκατάσταση (αδειοδότηση, ανάπτυξη και εκμετάλλευση) έργου υπεράκτιου αιολικού πάρκου (άρθρα 75 παρ. 9 και 77 παρ. 4 δεύτερο εδάφιο). Για τη χορήγηση άδειας έρευνας προβλέπεται εκπλήρωση συγκεκριμένων κριτηρίων (άρθρο 74 παρ. 3-7 και 75 παρ. 8). Κατά της απόφασης χορήγησης ή άρνησης χορήγησης της άδειας επιτρέπεται άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής, κατά της απόφασης επί της οποίας δύναται να χωρήσει αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, κατά της απόφασης του οποίου δύναται να ασκηθεί, περαιτέρω, έφεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (άρθρο 75 παρ. 3 και 4).

Βασικά νομοθετήματα για την ανάπτυξη υπεράκτιων έργων αιολικής ενέργειας και τη θαλάσσια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν η Οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική (Οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊ-

κού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17.06.2009, περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον), η οποία καθιέρωσε πλαίσιο βάσει του οποίου τα κράτη μέλη έπρεπε να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για να επιτύχουν ή να διατηρήσουν καλή περιβαλλοντική κατάσταση για το θαλάσσιο περιβάλλον το αργότερο έως το έτος 2020, και η Οδηγία 2014/89/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23.07.2014, περί θεσπίσεως πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, η οποία καθόρισε πλαίσιο θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού, με σκοπό την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των θαλάσσιων οικονομιών και των θαλάσσιων περιοχών, και τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων, και προέβλεψε την εκπόνηση και εφαρμογή θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού από τα κράτη μέλη.

Αμφότερες οι οδηγίες έχουν μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο (βλ. ν. 3983/2011, για τη μεταφορά της Οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική, ν. 4546/2018, για τη μεταφορά της Οδηγίας για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, όπως ισχύουν). Σχετική είναι και η κύρωση από τη χώρα μας της Σύμβασης της Βαρκελώνης, ειδικότερα δε, του Πρωτοκόλλου για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών ή περιοχών της Μεσογείου (βλ. ν. 855 της 23/23.12.1978, περί κυρώσεως της Σύμβασης μετά του Παραρτήματος και των Πρωτοκόλλων της, ν. 1634 της 18/18.7.86, περί κυρώσεως των πρωτοκόλλων 1980 «Για την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη ρύπανση από χερσαίες πηγές» και 1982 «Περί των ειδικά προστατευομένων περιοχών της Μεσογείου», και ν. 3022/2002, περί κυρώσεως των τροποποιήσεων της Σύμβασης της Βαρκελώνης και των τροποποιήσεων του Πρωτοκόλλου του 1980), η υπογραφή του οποίου εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης εγκρίθηκε με απόφαση του Συμβουλίου, της 04.12.2008.

Υπό το ανωτέρω καθεστώς, το ισχύον σύστημα σχεδιασμού για τον θαλάσσιο χώρο περιλαμβάνει: α) την Εθνική Χωρική Στρατηγική για τον Θαλάσσιο Χώρο, η οποία αποτελεί μέρος της εθνικής χωρικής στρατηγικής του άρθρου 3 παρ. 1 του ν. 4447/2016, και β) τα Θαλάσσια Χωροταξικά Σχέδια του ν. 4546/2018 [άρθρο 5 παρ. 2 β) και 6 παρ. 4], τα οποία έχουν μετονομασθεί σε Θαλάσσια Χωροταξικά Πλαίσια και ανήκουν στο δεύτερο (περιφερειακό) επίπεδο χωροταξικού σχεδιασμού [άρθρο 2 παρ. 1 α) του ν. 4447/2016 και 6 παρ. 4 του ν. 4546/2018]. Τα Θαλάσσια Χωροταξικά Σχέδια αναφέρονται σε θαλάσσιες χωρικές ενότητες, οι οποίες μπορεί να είναι υποπεριφερειακής, περιφερειακής ή διαπεριφερειακής κλίμακας, όπως ειδικότερα καθορίζονται από την εθνική χωρική στρατηγική για τον θαλάσσιο χώρο, ελλείψει της οποίας ο καθορισμός χωρικών ενότητων για την εκπόνη-

ση θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων γίνεται με υπουργική απόφαση (βλ. Δ. Μέλισσα, Πλωτά Αιολικά Πάρκα, 2021, σελ. 22, 25-26).

Χωροταξικός σχεδιασμός έργων υπεράκτιας αιολικής ενέργειας απαιτείται ενόψει της εναρμόνισης των διαφόρων χρήσεων που υφίστανται ή μπορούν να αναπτύσσονται στον θαλάσσιο χώρο. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει σχεδιασθεί στρατηγική για την αξιοποίηση του δυναμικού των υπεράκτιων ΑΠΕ [βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Μια Στρατηγική της ΕΕ για την αξιοποίηση του δυναμικού των υπεράκτιων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον, Βρυξέλλες, 19.11.2020 Com(2020) 741 Final {Swd(2020) 273 Final}], με στόχο να καταστούν οι υπεράκτιες ΑΠΕ βασική συνιστώσα του ενεργειακού συστήματος της Ευρώπης έως το 2050, υπό ένα μακροπρόθεσμο πλαίσιο, το οποίο θα προάγει την υγιή συνύπαρξη μεταξύ υπεράκτιων εγκαταστάσεων και άλλων χρήσεων του θαλάσσιου χώρου, θα συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, και θα παρέχει στις αλιευτικές κοινότητες τη δυνατότητα να ακμάσουν. Λόγω του μικρού χώρου που αναμένεται να καταλάβει η ανάπτυξη αυτής της δραστηριότητας (λιγότερο από το 3% του ευρωπαϊκού θαλάσσιου χώρου), η κλιμάκωση του κλάδου της υπεράκτιας αιολικής ενέργειας θεωρείται ότι μπορεί να είναι συμβατή με τους στόχους της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βιοποικιλότητα (βλ., ιδίως, Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Επαναφορά της φύσης στη ζωή μας. COM/2020/380 final) (σελ. 1-3 της ως άνω Ανακοίνωσης). Εξ άλλου, ευνοϊκές συνθήκες για την ως άνω κλιμάκωση δημιουργούνται χάρη στην πρωτοπορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την τεχνολογία και τις βιομηχανίες υπεράκτιων ΑΠΕ, με έμφαση, ιδίως, στις σταθερά εδραζόμενες ανεμογεννήτριες, την αναδυόμενη τεχνολογία των πλωτών υπεράκτιων εγκαταστάσεων αιολικής ενέργειας, την ανάπτυξη τεχνολογιών ωκεάνιας ενέργειας, κυρίως κυματικής και παλιρροϊκής, χάρη στη διάχυση των ωφελημάτων εκ της σχετικής βιομηχανικής δραστηριότητας σε άλλες περιφέρειες, πέραν των συγκεκριμένων θαλάσσιων λεκανών, και χάρη στα χαρακτηριστικά της ποικιλίας και της συμπληρωματικότητας των ευρωπαϊκών θαλάσσιων λεκανών. Αναφέρεται ειδικότερα ότι η Μεσόγειος Θάλασσα «διαθέτει υψηλό δυναμικό υπεράκτιας αιολικής ενέργειας (κυρίως πλωτής), καθώς και ικανοποιητικό δυναμικό κυματικής ενέργειας και τοπικό δυναμικό παλιρροϊκής ενέργειας». Σημειώνεται ότι οι πλωτές εφαρμογές φαίνεται να συνιστούν βιώσιμη επιλογή για τις χώρες και τις περιφέρειες της Ένωσης με βαθύτερες θάλασσες [σελ. 4, 6, 8, 25 και εικόνα «Τεχνικές δυνατότητες υπεράκτιας αιολικής

κής ενέργειας σε θαλάσσιες λεκάνες προσβάσιμες από χώρες της ΕΕ-27 (JRC ENSPRESO 2019)» στη σελ. 7 της ως άνω Ανακοίνωσης].

Υπό το φως των ανωτέρω, η αύξηση εγκατεστημένης δραστηριότητας από υπεράκτιες ΑΠΕ απαιτεί την εκπόνηση από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές μακροπρόθεσμων σχεδίων ανάπτυξης, όπου θα αξιολογείται η περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική βιωσιμότητα των έργων, η συνύπαρξη με άλλες δραστηριότητες, όπως αλιεία, υδατοκαλλιέργεια, ναυτιλία, τουρισμός και άμυνα, και η αποδοχή του κοινού. Κρίσιμη είναι η συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία και την ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (επιλογή τοποθεσίας συμβατής με την προστασία της βιοποικιλότητας). Την ανωτέρω ανάγκη εκπληροί ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός, ως «ουσιαστικό και καθιερωμένο εργαλείο πρόβλεψης αλλαγών, πρόληψης και μετριασμού συγκρούσεων μεταξύ των προτεραιοτήτων πολιτικής», το οποίο «παράλληλα δημιουργεί συνέργειες μεταξύ των οικονομικών τομέων» [σελ. 9 της ως άνω Ανακοίνωσης, όπου αναφέρονται ως σημαντικότερα μέσα περιβαλλοντικής πολιτικής: οι Οδηγίες για τα ενδιαίτηματα και τα πτηνά, η Οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική, η Οδηγία για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, η κοινή αλιευτική πολιτική, η στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση (ΣΠΕ), η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ), η Οδηγία για την περιβαλλοντική ευθύνη (ΟΠΕ), η σύμβαση του Aarhus, καθώς και η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα και το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία].

Αναλυτικότερα, σε σχέση με την παράλληλη εφαρμογή διατάξεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, η Επιτροπή έχει εκδώσει σχετικό έγγραφο καθοδήγησης με τίτλο «Wind Energy Developments and EU nature legislation» [«Εξελίξεις στον τομέα της αιολικής ενέργειας και νομοθεσία της ΕΕ για τη φύση»] [Ανακοίνωση της Επιτροπής, Έγγραφο καθοδήγησης για τα έργα αιολικής ενέργειας και τη νομοθεσία της ΕΕ για την προστασία της φύσης, Βρυξέλλες, 18.11.2020 C(2020) 7730 final].

Στις ανωτέρω κατευθύνσεις επισημαίνεται το νομικό καθεστώς της προστασίας και διαχείρισης των τόπων Natura 2000 δυνάμει του άρθρου 6 της Οδηγίας για τους οικοτόπους (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21.05.1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας), το οποίο επιτρέπει την εφαρμογή δύο ειδών μέτρων: το πρώτο, των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 6, αφορά τη διατήρηση και διαχείριση όλων των προστατευόμενων τόπων, σε σταθερή βάση, ενώ το δεύτερο, των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 6, ορίζει διαδικασία εκτίμησης και αδειοδότησης για σχέδια και έργα που είναι πιθανό να έχουν αρνητικές επιπτώσεις σε τόπους Natura 2000.

Κατά το πρώτο μέτρο, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίζουν θετικά μέτρα διατήρησης, αντίστοιχα προς τις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων οικοτόπων και των ειδών που απαντούν στους προστατευόμενους τόπους, και να θεσπίζουν μέτρα, ώστε να αποφεύγεται οποιαδήποτε υποβάθμιση των τύπων οικοτόπων ή σημαντική όχληση με επιπτώσεις επί των ειδών. Προς τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη θέτουν σαφείς στόχους διατήρησης για κάθε τόπο Natura 2000, βάσει της κατάστασης διατήρησης και των οικολογικών απαιτήσεων των τύπων οικοτόπων και των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος (σημ. 2.2.2. του ως άνω Εγγράφου καθοδήγησης). [Ανακοίνωση της Επιτροπής «Διαχείριση των τόπων του δικτύου Natura 2000, Οι διατάξεις του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους», C(2018) 7621 final, Βρυξέλλες, 21.11.2018, σημ. 2 και 3, Ανακοίνωση της Επιτροπής «Εκτίμηση σχεδίων και έργων σε σχέση με τόπους Natura 2000 — Μεθοδολογική καθοδήγηση σχετικά με το άρθρο 6 παράγραφοι 3 και 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους», Βρυξέλλες, 28.9.2021 C(2021) 6913 final, σημ. 2.2, Ανακοίνωση της Επιτροπής, Έγγραφο καθοδήγησης για τα έργα αιολικής ενέργειας και τη νομοθεσία της ΕΕ για την προστασία της φύσης, Βρυξέλλες, 18.11.2020 C(2020) 7730 final, σημ. 2.2.2.].

Μολονότι τα έργα ενεργειακών υποδομών δεν συνιστούν, συνήθως, σοβαρή απειλή για τη βιοποικιλότητα, απαιτείται, κατά περίπτωση, εξέταση των συναφών ζητημάτων (Ανακοίνωση της Επιτροπής «Υποδομές μεταφοράς ενέργειας και νομοθεσία της ΕΕ για το φυσικό περιβάλλον», 2018/C 213/02, σημ. 3.1).

Δοθέντος ότι η Οδηγία για τους οικοτόπους δεν αποκλείει εκ των προτέρων πραγματοποίηση έργων ΑΠΕ εντός ή πλησίον τόπων Natura 2000, οι παράγραφοι 3 και 4 του άρθρου 6 της Οδηγίας θεσπίζουν διαδικασία εκτίμησης και αδειοδότησης για την κατά περίπτωση αξιολόγηση σχεδίων ή έργων που θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σε έναν ή περισσότερους τόπους Natura 2000, διαδικασία που εφαρμόζεται όχι μόνο στα σχέδια ή τα έργα εντός τόπου Natura 2000, αλλά και σε σχέδια που πραγματοποιούνται εκτός αυτού, εφόσον δύνανται να έχουν επιπτώσεις στον εν λόγω τόπο. Υποχρέωση των αρμόδιων εθνικών αρχών κατά τη σχετική διαδικασία αδειοδότησης των σχεδίων ή έργων είναι να εξασφαλίσουν τη διενέργεια δέουσας εκτίμησης όσον αφορά τις σημαντικές επιπτώσεις που προκύπτουν εξ αυτών. Η ως άνω υποχρέωση εκτείνεται σε τρία βασικά στάδια, με πρώτο, τον έλεγχο, προκειμένου να διαπιστωθεί άμεση σύνδεση ή αναγκαιότητα του σχεδίου ή έργου ως προς τη διαχείριση του προστατευόμενου τόπου ή πιθανότητα σημαντικής επιρροής αυτού, δεύτερο, τη δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης του τόπου, και,

τρίτο, εφαρμογή τυχόν παρεκκλίσεων, δυνάμει της παραγράφου 4 του άρθρου 6 της Οδηγίας (αποδεδειγμένη έλλειψη εναλλακτικών λύσεων και ύπαρξη επιτακτικών λόγων σημαντικού δημοσίου συμφέροντος για την πραγματοποίηση του έργου, οπότε, όμως, απαιτείται λήψη επαρκών αντισταθμιστικών μέτρων για την εξασφάλιση της συνολικής συνοχής του δικτύου Natura 2000) (σημ. 7 2.1 του ως άνω Εγγράφου καθοδήγησης περί υποδομών μεταφοράς ενέργειας, σημ. 3 της ως άνω Μεθοδολογικής καθοδήγησης και σημ. 2.2.3. του ως άνω Εγγράφου καθοδήγησης για τα έργα αιολικής ενέργειας).

Εν προκειμένω, οι επιπτώσεις από υπεράκτια αιολικά έργα ΑΠΕ μπορεί να είναι άμεσες, όπως πρόσκρουση, όχληση και εκτοπισμός προστατευόμενων ειδών, απώλεια και υποβάθμιση προστατευόμενων οικοτόπων, ακουστική υποβάθμιση και επικάλυψη επικοινωνίας στα θαλάσσια θηλαστικά, έμμεσες, όπως ευαισθησία θηραμάτων στα έργα, η οποία σχετίζεται με την επιβίωση και την αναπαραγωγική επιτυχία προστατευόμενων ειδών, ή και πρόσθετες δυνητικές, των οποίων η κατανόηση της σημασίας εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου, όπως επιπτώσεις λόγω της ανάπτυξης ηλεκτρομαγνητικών πεδίων (EMF) στο θαλάσσιο περιβάλλον (σημ. 6.4.2.2. και 6.5.2.1. του ως άνω Εγγράφου καθοδήγησης). Ιδιαιτερότητα όσον αφορά τον προσδιορισμό των τόπων Natura 2000 που ενδέχεται να επηρεασθούν από υπεράκτιο αιολικό πάρκο, γεννάται εκ του ότι, ακόμη και αν η εγκατάσταση βρίσκεται σε μεγάλη απόσταση από προστατευόμενη περιοχή, ενδέχεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις σε αυτή, εάν προκαλεί φραγμό κατά τις μετακινήσεις ειδών ή αποτρέπει τη δημιουργία οικολογικών συνδέσεων, όπως, επί παραδείγματι, φραγμό στα θαλάσσια πτηνά που αναζητούν τροφή ή στα αποδημητικά θαλάσσια πτηνά. Κατά συνέπεια, σχέδιο ή έργο το οποίο δεν πιθανολογείται να επηρεάσει σημαντικά τον προστατευόμενο τόπο, μπορεί να χωρήσει σε περαιτέρω επεξεργασία προς πραγματοποίησή του, ενώ, σε αντίθετη περίπτωση, υπόκειται σε δέουσα εκτίμηση, εν αμφιβολία δε, το υπό εξέταση έργο ή σχέδιο υποβάλλεται σε δέουσα εκτίμηση (σημ. 2.2.3.1. του ως άνω Εγγράφου καθοδήγησης). Υπό αυτό το σκεπτικό, μία γενική εκτίμηση συνίσταται στο ότι βέλτιστος τρόπος για την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στους προστατευόμενους οικοτόπους και είδη είναι η εγκατάσταση των έργων μακριά από ευάλωτους τόπους και είδη («μακροχωροθέτηση»), ενέργεια που προϋποθέτει τον στρατηγικό σχεδιασμό σε διοικητικό, περιφερειακό, εθνικό ή ακόμη και διεθνές επίπεδο, ειδικότερα μέσω των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων που συντάσσονται σύμφωνα με την Οδηγία για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό (σημ. 6.1 και 6.2.3. του ως άνω Εγγράφου καθοδήγησης).

Εξ άλλου, κατά την Οδηγία για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, τα παράκτια κράτη μέλη υποβάλλουν εθνικά θαλάσσια χωροταξικά σχέδια στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι την 31.03.2021, τα οποία υπόκεινται σε στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση, βάσει της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ, και σε πρόσθετες εκτιμήσεις, κατά τις Οδηγίες για τα ενδιαίτηματα και τα πτηνά, προς διασφάλιση των προστατευόμενων τόπων και ειδών του δικτύου Natura 2000. «Οι εν λόγω διαδικασίες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι δυνητικές αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον αποφεύγονται και περιορίζονται σε πολύ πρώιμο στάδιο της διαδικασίας σχεδιασμού». Εξ άλλου, αναπόσπαστο μέρος των περιβαλλοντικών εκτιμήσεων του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού αποτελεί η δημόσια διαβούλευση επ' αυτών.

Η χώρα μας δεν έχει ακόμη εγκρίνει εθνικό θαλάσσιο χωροταξικό σχέδιο. Ρυθμίζει σχετικά θέματα, κατά περίπτωση, μέσω ειδικών χωροταξικών πλαισίων που διέπουν ορισμένες οικονομικές δραστηριότητες στον θαλάσσιο χώρο. Εν προκειμένω, όσον αφορά τα υπεράκτια αιολικά πάρκα, τυγχάνει εφαρμογής, ιδίως, το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ (βλ. European MSP Platform, Maritime Spatial Planning, Greece, updated 22.02.2022, σελ. 4). Στο άρθρο του 10 ορίζονται ειδικά κριτήρια χωροθέτησης αιολικών μονάδων στον θαλάσσιο χώρο, με χαρακτηριστικό, την καταρχήν δυνατότητα χωροθέτησης σε όλες τις θαλάσσιες περιοχές της χώρας οι οποίες διαθέτουν προϋποθέσεις αιολικής εκμετάλλευσης, «εφόσον αυτές δεν εντάσσονται σε ιδιαίτερο θεσμικό καθεστώς ρητής απαγόρευσης της εγκατάστασης ή δεν αποτελούν ζώνη αποκλεισμού, όπως θεσμοθετημένα θαλάσσια ή υποθαλάσσια πάρκα ή βεβαιωμένες γραμμές επιβατικής ναυσιπλοΐας». Επιπλέον, ορίζονται ελάχιστες αποστάσεις από ακτές, περιοχές και στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς, οικισμούς, παραγωγικές ζώνες ή δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα, υποσταθμούς διασύνδεσης κ.ά. Στον ν. 3851/2010, εξ άλλου, προβλέπεται δυνατότητα εγκατάστασης αιολικών πάρκων εντός του εθνικού θαλάσσιου χώρου, σύμφωνα με το ως άνω άρθρο 10 του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ, και σχετική υπουργική απόφαση, και ορίζεται διαδικασία αδειοδότησης (άρθρο 6, το οποίο προσέθεσε άρθρο 6Α στον ν. 3468/2006, που καταργείται διά του άρθρου 85 νομοσχεδίου). Η ισχύουσα ρύθμιση προβλέπει οριοθέτηση θαλάσσιων αιολικών πάρκων μέσω ειδικών σχεδίων, που υποβάλλονται σε διαδικασία στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης, στα οποία ορίζεται και η μέγιστη εγκατεστημένη ηλεκτρική ισχύς τους. Στη σχετική ΣΜΠΕ εκτιμώνται ιδίως η προστασία του θαλάσσιου φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και των εν γένει οικοσυστημάτων του, με έμφαση στη βιωσιμότητα της θαλάσσιας χλωρίδας, πανίδας

και ορνιθοπανίδας, η εθνική ασφάλεια, η κατά προτεραιότητα ενεργειακή εξασφάλιση των νησιών και η ασφάλεια των θαλάσσιων μεταφορών. Η έγκριση των ανωτέρω σχεδίων γίνεται με προεδρικά διατάγματα, ενώ η εγκατάσταση των πάρκων υπόκειται σε ειδική αδειοδοτική διαδικασία, μετά το πέρας της οποίας προκηρύσσεται ανοικτός δημόσιος διαγωνισμός για την εκτέλεση, με χρηματοδότηση ή αυτοχρηματοδότηση, των έργων κατασκευής του θαλάσσιου αιολικού πάρκου και της σύνδεσής του με το Σύστημα, με αντάλλαγμα την παραχώρηση, εν όλω ή εν μέρει, της εκμετάλλευσής του στον ανάδοχο, για ορισμένο χρόνο. Για την κατασκευή και λειτουργία κάθε αιολικού πάρκου τηρείται από τον ανάδοχο η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων έργων, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των άρθρων 3 έως 5 του ν. 1650/1986, όπως ισχύει. Η άδεια λειτουργίας των θαλάσσιων αιολικών πάρκων χορηγείται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής στον ανάδοχο.

Στο πλαίσιο του άρθρου 6 του ν. 3851/2010 συντάχθηκε, στο παρελθόν, Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Θαλάσσιων Αιολικών Πάρκων, για το οποίο εκπονήθηκε ΣΜΠΕ, βασικά, από το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Κ.Α.Π.Ε.), όπου εξετάστηκε η προκαταρκτική χωροθέτηση θαλάσσιων αιολικών πάρκων σε 12 θέσεις, για έργα παραγωγής συνολικής ισχύος 162 GW, τύπου σταθερού θεμελίου (βλ. Δ. Μέλισσα, όπ. π., σελ. 27-28, 48).

Υπό το φως των ανωτέρω παρατηρούνται τα ακόλουθα:

Α) Επί των άρθρων 72 και 73

Με την έγκριση Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, τα σχετικά έργα δεν χωροθετούνται σε οποιαδήποτε θαλάσσια περιοχή, αρκεί να μην απαγορεύεται εν προκειμένω, όπως ισχύει σήμερα, αλλά σε περιοχές νόμιμα και εκ των προτέρων καθορισμένες (βλ., σχετ. Δ. Μέλισσα, όπ. π., 2021, σ. 70-73 και 81). Επιπλέον, η έγκριση Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων εναρμονίζεται με τον εθνικό χωροταξικό σχεδιασμό, λόγω του νομικού πλαισίου εκπόνησης του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, και προκύπτει μετά από διαδικασία στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης, με δημόσια διαβούλευση και γνωμοδοτήσεις αρμόδιων υπηρεσιών.

Η ανωτέρω κατηγοριοποίηση θαλάσσιων περιοχών, όμως, δεν παύει να έχει μεταβατικό χαρακτήρα, δοθέντος ότι εκκρεμεί η εκπόνηση του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και η αναθεώρηση του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις ΑΠΕ. Η εκπόνηση χωροταξικών σχεδίων εν προκειμένω υπηρετεί τον στόχο της αύξησης της διείσδυσης ΑΠΕ, ιδίως υπεράκτιων αιολικών μονάδων, στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας υπό συνθήκες

ασφάλειας και βεβαιότητας δικαίου, παράλληλα με την προστασία των ευάλωτων θαλάσσιων οικοσυστημάτων, όπως προβλέπεται από το οικείο θεσμικό πλαίσιο (βλ. ιδίως Οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική και Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βιοποικιλότητα, η οποία αναφέρεται ρητά στην ενίσχυση της προστασίας αυτών, μέσω της επέκτασης των προστατευόμενων περιοχών και της δημιουργίας αυστηρά προστατευόμενων περιοχών για την αποκατάσταση οικοτόπων και ιχθυοαποθεμάτων).

Κατά τούτο, θα μπορούσε να εκφρασθεί προβληματισμός ως προς τη συστηματική εναρμόνιση των Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων με το σύστημα της θαλάσσιας χωροταξίας, κατ' αναλογία προς την ένταξη των Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ), του άρθρου 29 του ν. 2545/1997, και των Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ), του άρθρου 24 του ν. 1650/1986, στο άρθρο 8 του ν. 4447/2016, περί Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (παρ. 7), ενδεχομένως, υπό το Κεφάλαιο ΙΙΙ, Εθνικά Μέτρα Εφαρμογής της Οδηγίας 2014/89/ΕΕ, με σχετική κοινοποίηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (λόγω μεταφοράς Οδηγίας).

Ένα άλλο σημείο προβληματισμού αφορά τον συσχετισμό της κήρυξης θαλάσσιων περιοχών ως Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, διά του παρόντος, με τη δυνατότητα ορισμού θαλάσσιων χωρικών ενοτήτων διά υπουργικής απόφασης, δυνάμει του άρθρου 6 παρ. 1 β' («β. Η εθνική χωρική στρατηγική για τον θαλάσσιο χώρο (...) καθορίζει θαλάσσιες χωρικές ενότητες εντός του θαλάσσιου χώρου για τις οποίες εκπονούνται θαλάσσια χωροταξικά πλαίσια και υποδεικνύει και αιτιολογεί τις προτεραιότητες για την εκπόνηση θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων στις επιμέρους χωρικές ενότητες») και παρ. 4 του ν. 4546/2018 («4. Τα θαλάσσια χωροταξικά πλαίσια αντιστοιχούν στο περιφερειακό επίπεδο σχεδιασμού του άρθρου 2 του ν. 4447/2016. Αναφέρονται σε θαλάσσιες χωρικές ενότητες, οι οποίες μπορεί να είναι υποπεριφερειακής, περιφερειακής ή διαπεριφερειακής κλίμακας, όπως ειδικότερα καθορίζονται από την εθνική χωρική στρατηγική για τον θαλάσσιο χώρο. Αν η εθνική χωρική στρατηγική για τον θαλάσσιο χώρο δεν έχει εγκριθεί, ο καθορισμός χωρικών ενοτήτων για την εκπόνηση θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων γίνεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, λαμβάνοντας υπόψη και τις υποδιαιρέσεις του θαλάσσιου χώρου που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 5 και στο άρθρο 20 του ν. 3983/2011 (Α' 144)»).

Ειδικότερο ζήτημα αποτελεί η εφαρμογή του προτεινόμενου πλαισίου στις προστατευόμενες περιοχές Natura 2000, ιδίως σε όσες δεν έχουν καθορισθεί ακόμη στόχοι διατήρησης, δοθέντος ότι οι επιπτώσεις των έργων

ΑΠΕ εκτιμώνται βάσει αυτών των στόχων. Εφόσον πιθανολογούνται επιπτώσεις σε προστατευόμενες περιοχές και είδη, απαιτείται διενέργεια δέουσας εκτίμησης, η οποία περιλαμβάνει συλλογή πληροφοριών, αξιολόγηση των επιπτώσεων βάσει των στόχων διατήρησης, διαπίστωση αρνητικού χαρακτήρα επιπτώσεων και εξέταση μέτρων μετριασμού (σημ. 3.2 της ως άνω Μεθοδολογικής καθοδήγησης). «Το αποτέλεσμα της δέουσας εκτίμησης και τα συμπεράσματα της έκθεσης θα πρέπει να αποτελούν μέρος της διαδικασίας χορήγησης άδειας ή οποιασδήποτε άλλης απόφασης που λαμβάνεται σχετικά με το συγκεκριμένο σχέδιο ή έργο [η οποία] μπορεί να ληφθεί μόνον αφού [οι αρμόδιες αρχές] έχουν εξακριβώσει ότι το σχέδιο ή έργο δεν θα έχει αρνητικές επιπτώσεις για την ακεραιότητα του τόπου» (σημ. 2.2.3.2. του ως άνω Εγγράφου καθοδήγησης περί έργων αιολικής ενέργειας). Λόγω του ότι τα υπεράκτια έργα αιολικής ενέργειας απαιτούν πρόσβαση στην ξηρά («στεριά») οι χερσαίοι οικότοποι πρέπει, επίσης, να εξετάζονται κατά τη σχετική αξιολόγηση των υπεράκτιων αιολικών έργων.

Β) Επί του άρθρου 72

Στην παρ. 1 του άρθρου, μεταξύ των προγραμμάτων, πρακτικών, πορισμάτων εκθέσεων κ.λπ. προς τα οποία οφείλει να συνάδει το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, θα ήταν, ενδεχομένως, ακριβέστερη η αναφορά όσον αφορά το στοιχ. (β) της παραγράφου, σε ευρύτερο σχεδιασμό και θεσμικό πλαίσιο της χώρας για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας. Επίσης, ως προς το τελευταίο στοιχ. (ε) της αυτής παραγράφου, για λόγους σαφήνειας, θα μπορούσαν να αναφέρονται πληρέστερα, ως κριτήρια εκπόνησης του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, η ανάγκη προστασίας μνημείων και ναυαγίων, και ενάλιων πολιτιστικών αγαθών εν γένει, η ύπαρξη ή ανεπάρκεια και ανάγκη πραγματοποίησης σχετικών θαλάσσιων και υποθαλάσσιων κρίσιμων υποδομών, περιορισμοί ισχύοντες επί θαλάσσιων πεδίων και η εξασφάλιση όρων και συνθηκών ασφαλούς ναυσιπλοΐας κατά τη θαλάσσια κυκλοφορία. Σημειώνεται, επίσης, εξ επόψεως ενότητας της ορολογίας, ότι ο όρος θαλάσσιο πεδίο δεν χρησιμοποιείται εντός του κειμένου του νομοσχεδίου, ενώ σε σχετικά νομοθετήματα απαντούν οι όροι υδάτινο πεδίο σε θαλάσσια περιοχή (ν. 4663/2020 περί υδατοδρομίων), αλιευτικά πεδία κ.λπ.

Επίσης, για λόγους εφαρμογής των διατάξεων των παρ. 3, 4 και 5 του άρθρου, θα μπορούσε να αναφερθεί η γνωμοδοτική αρμοδιότητα επί του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων της Διεύθυνσης Χωροταξικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ενώπιον της Γενικής Γραμματείας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Πε-

ριβάλλοντος, στην οποία υπάγεται η Γενική Διεύθυνση Χωρικού Σχεδιασμού που εποπτεύει την ως άνω Διεύθυνση.

Γ) Επί του άρθρου 73

Για λόγους καλύτερης συστηματικής κατάταξης, θα μπορούσε η παράγραφος 8 του άρθρου να ενσωματωθεί στην παράγραφο 6 αυτού, δοθέντος ότι αμφότερες οι παράγραφοι ορίζουν το περιεχόμενο του αναφερόμενου προεδρικού διατάγματος, διασπώνται δε κατά την παράθεσή τους από την παράγραφο 7 του άρθρου, η οποία αναφέρεται στη δυνατότητα τροποποίησης του προεδρικού διατάγματος, ενόψει καθορισμού νέων Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, για έργα μετά το 2030 (βλ., και άρθρο 78 παρ. 2, όπου παραπέμπεται το προεδρικό διάταγμα της παραγράφου 6 του άρθρου 73, με αναφορά στη μέγιστη ισχύ των έργων, στοιχείο της παραγράφου 8 του άρθρου 73).

Δ) Επί του άρθρου 74 παρ. 7 α)

Ερωτάται αν, αντί της αναφερόμενης στη διάταξη παραγράφου 6 του άρθρου, νοείται η παράγραφος 5.

Ε) Επί του άρθρου 75 παρ. 4 και 5

Στο τρίτο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου, έφεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας χωρεί, κατ' ακριβολογία, κατά εκδοθείσας επί αιτήσεως ακυρώσεως απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών.

Εξ άλλου, στην παρ. 5 του άρθρου παρατηρείται ότι με την άδεια έρευνας για υπεράκτια αιολικά πάρκα επιβάλλονται, μεταξύ άλλων, γενικοί και ειδικοί όροι διενέργειας ερευνών, οι οποίοι καθορίζονται με απόφαση του Φορέα Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων.

Προς διαφύλαξη της διαφάνειας και της αντικειμενικότητας της διαδικασίας, και προς αποφυγήν υποβολής αιτήσεων από ενδιαφερομένους οι οποίοι αδυνατούν να εκπληρώσουν τους ως άνω όρους, επιβαρυνόμενης έτσι, χρονικά και διοικητικά, της διαδικασίας, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμη η γνωστοποίηση, εκ των προτέρων, ορισμένων, έστω, βασικών όρων διενέργειας ερευνών που προτείνει ο Φορέας, γενικών ή και ειδικών, ανά Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, κατά τη δημοσίευση της απόφασής του περί έναρξης και χρονικής διάρκειας προθεσμίας υποβολής αιτήσεων έρευνας, του άρθρου 74 παρ. 2, και όχι σε χρονικό σημείο κατά το οποίο έχουν εκφράσει ήδη ενδιαφέρον ορισμένοι αιτούντες και είναι γνωστοί.

ΣΤ) Επί του άρθρου 77 παρ. 1 και 4

Στην παράγραφο 1, για λόγους σαφήνειας, θα ήταν, ενδεχομένως, χρήσιμο να χρησιμοποιείται ταυτόσημη ορολογία με την παρ. 2 του άρθρου 74, στην οποία αναφέρονται δίμηνες χρονικές περίοδοι υποβολής αιτήσεων, ή να συμπληρωθεί η διατύπωση της παραγράφου 2 του άρθρου 74, με τον όρο «κύκλοι υποβολής αιτήσεων». Επίσης, ερωτάται ποια είναι η χρονική διάρκεια δημόσιας διαβούλευσης επί των Περιοχών Εγκατάστασης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, μετά την ολοκλήρωση της οποίας εκδίδεται, εντός δύο μηνών, η υπουργική απόφαση καθορισμού των περιοχών, του άρθρου 84 παρ. 2 του νομοσχεδίου.

Στην παράγραφο 4 του άρθρου προβληματισμό θα μπορούσε να προκαλέσει η επιλογή της χαμηλότερης τιμής προσφοράς σε ευρώ ανά μεγαβατώρα για την αποζημίωση της παραγόμενης ενέργειας από το έργο, ως μοναδικού κριτηρίου επιλογής μεταξύ περισσότερων υποψηφίων επενδυτών, υπό το φως των δυνατοτήτων που παρέχει στις αναθέτουσες αρχές το άρθρο 67 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, όπως έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο με το άρθρο 86 του ν. 4412/2016, να αξιολογούν προσφορές, στο πλαίσιο των ορίων της διακριτικής τους ευχέρειας, με κριτήρια όπως βιωσιμότητα της επένδυσης, κοινωνικά, περιβαλλοντικά και καινοτόμα χαρακτηριστικά κ.λπ., ενόψει, ιδίως της φύσης του αντικειμένου ανάθεσης και του σύνθετου χαρακτήρα της παροχής υπηρεσιών.

Ζ) Επί του άρθρου 79 παρ. 8

Στο δεύτερο εδάφιο της διάταξης χρήσιμο θα ήταν να διευκρινισθεί αν η δήλωση του Φορέα Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων προς τον ΑΔΜΗΕ αφορά μία ή περισσότερες ή όλες τις Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, και να αναδιατυπωθεί ανάλογα.

Η) Επί του άρθρου 81 παρ. 3

Με την προτεινόμενη διάταξη αναστέλλεται η υποβολή νέων αιτήσεων για τη χορήγηση βεβαιώσεων ειδικών έργων για έργα υπεράκτιων αιολικών πάρκων, «εκτός και εάν έχουν επιλεγεί με τη διαγωνιστική διαδικασία του άρθρου 87».

Για λόγους εφαρμογής της διάταξης, δοθέντος ότι το άρθρο 87 του νομοσχεδίου δεν περιγράφει διαγωνιστική διαδικασία, αλλά αναφέρεται σε χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους ή πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, έργα με συγκεκριμένα χα-

ρακτηριστικά, το σημείο χρήζει διευκρίνισης. Επίσης, παρατηρείται ότι δεν ρυθμίζεται η περίπτωση τυχόν εκκρεμών αιτήσεων, βάσει του ισχύοντος καθεστώτος (βλ. και άρθρο 85 περ. γ' του νομοσχεδίου).

14. Επί του άρθρου 95

Στην προτεινόμενη διάταξη ορίζεται ότι: «1. Οι καταβληθείσες αποδοχές, συμπεριλαμβανομένων των πάσης φύσεως επιδομάτων, στο προσωπικό του Κέντρου Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας έως και την 31η Μαρτίου 2014, θεωρούνται νόμιμες και δεν αναζητούνται. 2. Αποδοχές που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως από την 1η Απριλίου 2014 και εφεξής, αναζητούνται, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 24 του ν. 4354/2015 (Α' 176). Οι παρ. 3 και 4 του ιδίου άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως».

Σημειώνεται σχετικά ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, «[μ]ε το άρθρο 98 παρ. 1 περ. γ' του Συντάγματος καθιερώνεται ο κατασταλτικός έλεγχος των δημοσίων εν γένει δαπανών και ανατίθεται στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Ο κοινός νομοθέτης πάντως δεν κωλύεται να εξειδικεύσει το περιεχόμενο του ως άνω ελέγχου και να καθορίσει, ακόμη και αναδρομικώς, τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις άσκησης του. Στη ρυθμιστική αυτή εξουσία του κοινού νομοθέτη εμπίπτει και η θέσπιση διατάξεων για τη «νομιμοποίηση» δαπανών, εφόσον όμως οι σχετικές ρυθμίσεις δεν είναι τέτοιου είδους και τέτοιας έκτασης ώστε να καταλύεται ουσιαστικώς η ως άνω ελεγκτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου και να αναιρείται, συνολούθα, η δυνατότητα αναζήτησης, μέσω αντίστοιχου καταλογισμού, των χρηματικών ποσών που δαπανήθηκαν παρανόμως. Ο έλεγχος της συμβατότητας τυχόν «νομιμοποιητικής» δαπανών διάταξης προς την προαναφερόμενη συνταγματική διάταξη δεν μπορεί πάντως να είναι γενικός και αφηρημένος, καθώς συνέχεται με το είδος και το ύψος των συγκεκριμένων κάθε φορά δαπανών που επιδιώκεται να «νομιμοποιηθούν», τη σχέση (αναλογία) των δαπανών αυτών με το σύνολο της οικείας διαχείρισης ή τέλος με τη βαρύτητα της πλημμέλειας (εύρος δημοσιολογιστικής απόκλισης)» (Ολ. Ε.Σ. 981/2016), βλ. και Ε.Σ. Τμ. IV 706/2018).

15. Επί του άρθρου 96

Στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του παρόντος ορίζεται ότι, «[γ]ια τις περιπτώσεις των ακινήτων του πρώτου εδαφίου οι οποίες αφορούν σε εγκατάσταση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής και των συνοδών αυτών έργων, καθώς και για εργασίες διάνοιξης δρόμων και εγκατάστασης εξοπλισμών, δεν απαιτείται η άδεια του Περιφερειάρχη για τη σύναψη μίσθωσης διάρκειας κατ' ε-

λάχιστον έξι (6) ετών, αν έχει χορηγηθεί θετική γνωμοδότηση, από το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, και έγκριση περιβαλλοντικών όρων ή ένταξη στις πρότυπες περιβαλλοντικές δεσμεύσεις των έργων αυτών.». Περαιτέρω, στην παρ. 2 ορίζεται ότι «[η] παρ. 1 ισχύει από την έναρξη ισχύος του άρθρου 29 του ν. 1892/1990».

Όπως έχει επισημανθεί και σε προηγούμενες εκθέσεις της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής, όσον αφορά την αναδρομική ισχύ των νόμων, ο νομοθέτης δεν εμποδίζεται, κατ' αρχήν, να προσδώσει στον νόμο αναδρομική ισχύ. Κατά τη νομολογία, «[τ]ο άρθρο 2 του ΑΚ εκφράζει τη γενικότερη αρχή του δικαίου περί μη αναδρομικότητας των νόμων, που αποβλέπει στην κατά το δυνατό βεβαιότητα των δικαιωμάτων, στην ασφάλεια των συναλλαγών και στη σταθερότητα δικαίου, η οποία (αρχή) όμως δεν κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα και έτσι η διάταξη αυτή δεν έχει αυξημένη τυπική ισχύ. Επομένως, ο κοινός νομοθέτης δεν κωλύεται, κατ' αρχήν, να προσδώσει στο νόμο αναδρομική δύναμη, με περιορισμό στη μη προσβολή συνταγματικώς προστατευόμενων δικαιωμάτων. Στο νόμο δε μπορεί να δοθεί αναδρομική δύναμη ρητά ή σιωπηρά (έμμεσα), όταν, δηλαδή, από την έννοια και το σκοπό του συνάγεται νομοθετική βούληση περί αναδρομικής ισχύος του, ώστε να ρυθμιστούν και περασμένα γεγονότα ή σχέσεις του παρελθόντος. Εξαιρέσεις από το επιτρεπτό της αναδρομικής ισχύος του νόμου προβλέπονται στα άρθρα 7 παρ. 1 και 78 παρ. 2 του Συντάγματος. Από την απόλυτη απαγόρευση, στο Σύνταγμα, της αναδρομικότητας αυτών των κατηγοριών νόμων συνάγεται ότι, στις άλλες περιπτώσεις, η αναδρομική ισχύς είναι μεν επιτρεπτή, δεν μπορεί, όμως, να υπερβεί τα όρια που θέτουν τα άρθρα 4 και 17 του Συντάγματος, καθώς και οι υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, που κυρώθηκαν με το ν.δ. 53/1974» (βλ. ΑΠ 113/2017 και ΑΠ [ΟΛ] 3/2016).

Ο νόμος επιβάλλεται να έχει αναδρομική ισχύ, όταν η αναδρομικότητα αποτελεί μέσο πραγμάτωσης του περιεχομένου της αρχής της ισότητας στην πράξη, πράγμα που δύναται να συμβαίνει κυρίως όταν: α) ο νόμος συμπληρώνει ή τροποποιεί προηγούμενη νομοθετική ή κανονιστική ρύθμιση και εντάσσει σε αυτή ή αντιθέτως εξαιρεί από αυτή περιπτώσεις οι οποίες, βάσει της αρχής της ισότητας, κρίθηκε, αντιστοίχως, ότι, κατά τρόπο αντισυνταγματικό, είτε εξαιρέθηκαν από την εφαρμογή της είτε εντάχθηκαν στο πλαίσιο της, β) η αναδρομικότητα επιβάλλεται για την ικανοποίηση αναγκών που

αφορούν είτε γενικότερο, δημόσιο ή κοινωνικό, συμφέρον είτε υπέρτερο εθνικό συμφέρον (βλ. Πρ. Παυλόπουλο, Συμβολή στη νομική θεμελίωση των ορίων της αναδρομικής ισχύος του νόμου, ΤοΣ 1985, σελ. 297-313, ιδίως, 312-313). Η επιλογή, εξ άλλου, του χρόνου αναδρομής εναπόκειται, καταρχήν, στον νομοθέτη, η ρύθμιση όμως πρέπει να είναι γενική και αντικειμενική (ενδεικτικώς, ΣτΕ 3449/2007).

16. Επί του άρθρου 99

Στην προτεινόμενη διάταξη γίνεται αναφορά στην περ. α) της παρ. 8 του άρθρου 76 του παρόντος, ενώ πρόκειται για την περ. α) της παρ. 8 του άρθρου 92 του παρόντος.

17. Επί του άρθρου 113

Σύμφωνα με την προτεινόμενη διάταξη «[γ]ια τις αιτήσεις που υποβάλλονται στους αρμόδιους Διαχειριστές από την πρώτη έως και τη δέκατη μέρα του Ιουλίου του 2022 για Οριστική Προσφορά Σύνδεσης, σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 34, η Εγγυητική Επιστολή του άρθρου 6, το αποδεικτικό πληρωμής διαχειριστικού τέλους υποβολής αίτησης υπέρ του αρμόδιου Διαχειριστή, καθώς και η Βεβαίωση Τεκμηρίωσης Νόμιμης Χρήσης, όπου απαιτείται, δεν αποτελούν στοιχεία πληρότητας των αιτήσεων. Προς τον σκοπό αυτό ο αρμόδιος Διαχειριστής, παραλαμβάνει και εξετάζει κανονικά τις σχετικές αιτήσεις χωρίς τα έγγραφα του πρώτου εδαφίου, λαμβάνοντας υπόψη ως ημερομηνία υποβολής την ημερομηνία της αρχικής υποβολής τους σε αυτόν. Αν οι αιτήσεις είναι πλήρεις κατά τα άρθρα 5 και 34, κατά περίπτωση, ο αρμόδιος Διαχειριστής εκδίδει και αποστέλλει στους αιτούντες τις αντίστοιχες βεβαιώσεις πληρότητας, στις οποίες αναγράφεται η ημερομηνία που οι αιτήσεις κατέστησαν πλήρεις και τις οποίες κοινοποιεί στον Φορέα Αδειοδότησης του άρθρου 20 του ν. 4685/2020 (Α΄ 92). Στις περιπτώσεις του πρώτου εδαφίου, οι αιτούντες υποβάλλουν την Εγγυητική Επιστολή του άρθρου 6 εντός των προθεσμιών και σύμφωνα με τη διαδικασία της παρ. 2 του άρθρου 52, απαλλάσσονται από την πληρωμή του διαχειριστικού τέλους υποβολής αίτησης υπέρ του αρμόδιου Διαχειριστή, ο οποίος, ως προς την τεκμηρίωση της νόμιμης χρήσης του γηπέδου εγκατάστασης, λαμβάνει υπόψη τα αποδεικτικά έγγραφα και στοιχεία του άρθρου 18, τα οποία αποτελούν στοιχεία πληρότητας, εκτός της Βεβαίωσης Τεκμηρίωσης Νόμιμης Χρήσης, εφόσον έχουν προσκομιστεί από τον αιτούντα.».

Εν προκειμένω, θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθεί εάν ο αρμόδιος Διαχειριστής εκδίδει και αποστέλλει στους αιτούντες τις αντίστοιχες βεβαιώσεις πληρότητας ακόμη και στην περίπτωση που δεν προσκομισθούν από τον αιτούντα τα αποδεικτικά έγγραφα και στοιχεία του άρθρου 18, τα οποία είναι απαραίτητα για την τεκμηρίωση του δικαιώματος χρήσης του γηπέδου εγκατάστασης.

18. Επί του άρθρου 118

Στον τίτλο του άρθρου περιλαμβάνεται η φράση «της υπό ειδικής διαχείρισης εταιρείας», η οποία πρέπει να αντικατασταθεί από τη φράση «της υπό ειδική διαχείριση εταιρείας», τόσο στο κυρίως μέρος του νομοσχεδίου όσο και στο οικείο σημείο του πίνακα περιεχομένων.

19. Επί των άρθρων 119 και 120

Α. Με το άρθρο 119 προστίθεται άρθρο 197Α στον ν. 4389/2016. Στις παρ. 1 και 2 αυτού του νέου άρθρου ορίζονται τα εξής: «1. Οι μετοχές των εταιρειών Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε. και Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. που μεταβιβάζονται στην εταιρεία δυνάμει της παρ. 1 του άρθρου 197 του παρόντος, είναι αμεταβίβαστες και ακατάσχετες. 2. Οποιαδήποτε απόφαση περί μεταβολής του μετοχικού κεφαλαίου των εταιρειών Ε.Υ.Δ.Α.Π. και Ε.Υ.Α.Θ. δεν μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του ποσοστού συμμετοχής της Ε.Ε.Σ.Υ.Π. στις εταιρείες αυτές και απώλεια της απόλυτης πλειοψηφίας της επί του μετοχικού κεφαλαίου των εν λόγω εταιρειών. Απόφαση που τυχόν επιφέρει τις συνέπειες του προηγούμενου εδαφίου είναι άκυρη και δεν παράγει έννομα αποτελέσματα».

Στον τίτλο του άρθρου 119 περιλαμβάνεται η φράση «για τις εταιρείες Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε. και την Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε.», από την οποία πρέπει να διαγραφεί η λέξη «την», τόσο στο κυρίως μέρος του νομοσχεδίου όσο και στο οικείο σημείο του πίνακα περιεχομένων. Περαιτέρω, στο πρώτο εδάφιο της παρ. 2 του νέου άρθρου, γίνεται αναφορά στην «Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας Α.Ε.» (άρθρα 184 επ. του ν. 4389/2016) με τα αρχικά «Ε.Ε.Σ.Υ.Π.», αντί του ορθού «Ε.Ε.ΣΥ.Π.». Θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδειγμένο, η αναφορά στην εταιρεία να γίνει εν προκειμένω ως εξής: «της εταιρείας “Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας Α.Ε.” (Ε.Ε.ΣΥ.Π.)».

Τα ίδια, ως άνω, αρχικά χρησιμοποιούνται προκειμένου περί της εταιρείας, και στις επόμενες παραγράφους του άρθρου 119 καθώς και στο άρθρο 120 του νομοσχεδίου, και θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδειγμένο, όπου αυτά απαιτούν, η αναγραφή να είναι «Ε.Ε.ΣΥ.Π.» (αντί του «Ε.Ε.Σ.Υ.Π.»).

Β. Στην αιτιολογική έκθεση επί των άρθρων 119 και 120 αναφέρεται ότι με τις σχετικές ρυθμίσεις «επιδιώκεται η συμμόρφωση του Ελληνικού Δημοσίου προς τις υπ' αριθμ. 190/2022 και 191/2022 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας (Ολ.)». Αυτές οι αποφάσεις δέχθηκαν, μεταξύ άλλων, τα εξής: με την, δυνάμει του ν. 4389/2016, μεταβίβαση από το Δημόσιο στην Ε.Ε.ΣΥ.Π. Α.Ε. ποσοστού μεγαλύτερου του 50% του μετοχικού κεφαλαίου της Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε. και της Ε.Υ.Α.Θ. ΑΕ., το Ελληνικό Δημόσιο, ως ο μοναδικός μέτοχος της εν λόγω εταιρείας, δεν είχε την αποφασιστική εξουσία για τον διορισμό των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, κατ' απόκλιση από πάγια βασική αρχή του δικαίου των ανωνύμων εταιρειών, επομένως, οι ανωτέρω εταιρείες εξακολουθούν να έχουν το ίδιο αντικείμενο δραστηριότητας, πλην όμως, αφενός μεν εισφέρουν στα κέρδη της Ε.Ε.ΣΥ.Π., προκειμένου να διατεθούν περαιτέρω και για τους σκοπούς της, αφετέρου δε, τελούν, κατά την παροχή των υπηρεσιών τους, υπό την εποπτεία, αλλά όχι και υπό τον έλεγχο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος είναι συνταγματικώς επιβεβλημένος, βάσει των άρθρων 5 παρ. 5 και 21 παρ. 3 του Συντάγματος, δεδομένου ότι, σύμφωνα με προηγούμενη νομολογία του Δικαστηρίου, «η παροχή υπηρεσιών κοινής ωφελείας δεν συνιστά δραστηριότητα αναπόσπαστη από τον πυρήνα της κρατικής εξουσίας. Τούτο ισχύει και προκειμένου περί των υπηρεσιών υδρεύσεως και αποχετεύσεως, τις οποίες δύναται να παρέχει μια δημόσια επιχείρηση που λειτουργεί υπό νομικό καθεστώς ιδιωτικού δικαίου ως ανώνυμη εταιρεία. Ο χαρακτήρας, όμως, της δημοσίας επιχείρησης αναιρείται στην περίπτωση της αποξενώσεως του Ελληνικού Δημοσίου από τον έλεγχο της ανωνύμου εταιρείας δια του μετοχικού κεφαλαίου, ήτοι της αποξενώσεώς του από εκείνο το ποσοστό των μετοχών (μεγαλύτερο του 50% σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας και το καταστατικό) που εξασφαλίζει τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα και τη δυνατότητα εκλογής, από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων, της πλειοψηφίας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο είναι το ανώτατο διοικητικό όργανο της εταιρείας που διαμορφώνει τη στρατηγική και πολιτική της ανάπτυξης της και διαχειρίζεται τα περιουσιακά στοιχεία της. Στην περίπτωση αυτή η δημόσια επιχείρηση ιδιωτικοποιείται όχι μόνον τύποις, δια της υπαγωγής της στις διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου που διέπουν τις ανώνυμες εταιρείες, αλλά και κατ' ουσίαν, μετατρεπόμενη σε ιδιωτική επιχείρηση, διότι παρέχεται σε ιδιώτες επενδυτές η νομική δυνατότητα συγκεντρώσεως του ποσοστού του μετοχικού κεφαλαίου που εξασφαλίζει τον ιδιοκτησιακό έλεγχο και την εκλογή της πλειοψηφίας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας. Η δε

κατ' ουσίαν μετατροπή της δημοσίας επιχειρήσεως σε ιδιωτική, που λειτουργεί με γνώμονα το κέρδος, καθιστά αβέβαιη τη συνέχεια της εκ μέρους της παροχής προσιτών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, και δη υψηλής ποιότητας, η οποία δεν εξασφαλίζεται πλήρως με την κρατική εποπτεία. (...) Συνίστανται δε οι υπηρεσίες αυτές στην ύδρευση και στην αποχέτευση που είναι αναγκαίες για την υγιεινή διαβίωση και, ιδίως, στην παροχή του πόσιμου ύδατος, φυσικού αγαθού απαραίτητου για την επιβίωση που καθίσταται σπανιότερο συν τω χρόνω. Αβεβαιότητα ως προς τη συνέχεια της παροχής προσιτών υπηρεσιών κοινής ωφελείας με αυτόν τον βαθμό αναγκαιότητας δεν συγχωρείται από το άρθρο 5 του Συντάγματος, ειδικότερα δε από τη διάταξη της παραγράφου 5 που προσετέθη με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής και κατοχυρώνει το δικαίωμα στην προστασία της υγείας, καθώς και από το άρθρο 21 παρ. 3 που ορίζει ότι το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών» (ΣτΕ 1906/2014).

Περαιτέρω, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση επί των εν θέματι άρθρων του παρόντος νομοσχεδίου, «[η] υιοθέτηση εκ μέρους των ως άνω αποφάσεων του συγκεκριμένου τρόπου ελέγχου εκ μέρους του κράτους των ως άνω εταιρειών, δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εμπόδιο για το νομοθέτη στο να επιλέξει ένα διαφορετικό τρόπο ελέγχου (...) υπό την προϋπόθεση ότι ο τρόπος αυτός ελέγχου διασφαλίζει στον ίδιο βαθμό (...) την παροχή προς το κοινωνικό σύνολο υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης με τα ίδια ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά, τα οποία επιβάλουν οι προαναφερόμενες συνταγματικές διατάξεις. Διαφορετική εκδοχή θα προσέκρουε στην αρχή διακρίσεως των λειτουργιών, δοθέντος ότι ο νομοθέτης θα στερούνταν από τη δυνατότητα ουσιαστικής επιλογής νομοθετικών λύσεων, των οποίων τη νομιμότητα, αυτονόητα, αρμόδια να κρίνει τελικά είναι η δικαστική εξουσία. Τούτο ισχύει και στις περιπτώσεις των εταιρειών Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε. και Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., όπου η σύσταση της Ε.Ε.Σ.Υ.Π. και η μεταβίβαση προς αυτήν εκ μέρους του Δημοσίου της πλειοψηφίας των μετοχών των εταιρειών που αυτό διατηρούσε στην ιδιοκτησία του με σκοπό την ιδιωτικοποίησή τους, αποτελεί διεθνή υποχρέωση της χώρας νομοθετικά θεσμοθετημένη με τις διατάξεις των ν. 4336/2015 (παρ. Γ, περ. 4, υποπερ. 4.4.) και 4389/2016 (άρθρα 184 και επ.) από την οποία (υποχρέωση) δεν μπορεί να υπαναχωρήσει μονομερώς».

Παρατηρείται ότι το ΣτΕ έκρινε ως συνταγματικώς επιβεβλημένο να γίνεται η άσκηση ελέγχου από το Δημόσιο επί των εταιρειών ύδρευσης και αποχέτευσης μέσω της αποφασιστικής εξουσίας του στον διορισμό των μελών

του Διοικητικού Συμβουλίου της Ε.Ε.ΣΥ.Π., προκειμένου να διασφαλίζονται τα χαρακτηριστικά της δημόσιας υπηρεσίας στην παροχή των σχετικών υπηρεσιών προς το κοινωνικό σύνολο. Θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδεδειγμένο να αποσαφηνισθεί, στις φερόμενες προς συζήτηση και ψήφιση ρυθμίσεις, αν η κατοχή της απόλυτης πλειοψηφίας των μετοχών από το Δημόσιο θα έχει ως συνέπεια και την αποφασιστική εξουσία του στον διορισμό των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της Ε.Ε.ΣΥ.Π.

20. Επί του άρθρου 123

Στο τελευταίο εδάφιο της περ. β) της παρ. 2 ορίζονται τα εξής: «Για την εφαρμογή της παρούσας οι κομιστές των αξιογράφων λαμβάνουν σχετική βεβαίωση από τη Φορολογική Διοίκηση, σχετικά με τον μέσο μηνιαίο κύκλο συναλλαγών τους του αμέσως προηγούμενου φορολογικού έτους». Θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδεδειγμένο να διαγραφεί η λέξη «σχετική», ως πλεοναστική.

21. Επί του άρθρου 124

Στον τίτλο του παρόντος γίνεται λόγος, μεταξύ άλλων, για «Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής», ενώ η τροποποιούμενη διάταξη αφορά στο «Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής», επομένως, η λέξη «Πολιτικής» πρέπει να αντικατασταθεί από τη λέξη «Στρατηγικής», τόσο στο κύριο μέρος του νομοσχεδίου όσο και στο οικείο σημείο του πίνακα περιεχομένων.

22. Επί του άρθρου 126

Στην αρχή του παρόντος ορίζονται τα εξής: «Το άρθρο 55Α του ν. 4270/2014 (Α' 143) τροποποιείται με την προσθήκη στο πεδίο εφαρμογής του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) έτους 2023 και το άρθρο 55 Α διαμορφώνεται (...)». Θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδεδειγμένο, για λόγους σαφήνειας, η ανωτέρω διάταξη να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Το άρθρο 55Α του ν. 4270/2014 (Α' 143) τροποποιείται με την προσθήκη του έτους 2023 στο πεδίο εφαρμογής του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) και το άρθρο 55 Α διαμορφώνεται (...)».

23. Επί του άρθρου 128

Στο πρώτο εδάφιο, η φράση «από αίρεση» να αντικατασταθεί από τη φράση «υπό την αίρεση».

24. Επί του άρθρου 129

Με το παρόν προστίθεται νέα παρ. 18 στο στοιχείο Α΄ του άρθρου 32 του ν. 4361/2016. Στην αρχή του έκτου εδαφίου της νέας παρ. 18 ορίζονται τα εξής: «Η καταβολή από το Πολεμικό Ναυτικό των μηνιαίων αμοιβών των εργαζομένων παρατείνεται εκ νέου για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών από την 1η Ιουλίου 2022, όσο και το χρονικό διάστημα παράτασης του προγράμματος ναυπήγησης.». Θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδειγμένο, για λόγους σαφήνειας της ρύθμισης, η φράση «Η καταβολή» να αντικατασταθεί από τη φράση «Η προθεσμία καταβολής».

25. Επί του άρθρου 130

Με την παρ. 2 του παρόντος προστίθεται νέα παρ. 5Α στο άρθρο 26 του ν. 4258/2014. Στο πρώτο εδάφιο της νέας παραγράφου 5Α ορίζονται τα εξής: «Η μεταβίβαση των ναυπηγείων σε νέα ιδιοκτησία επιφέρει αυτοδίκαια την ολοκλήρωση του συνόλου των διαδικασιών και προβλέψεων των παρ. 1 έως 4 και κατά συνέπεια (...)». Θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδειγμένο, για λόγους νομοτεχνικούς, η ανωτέρω ρύθμιση να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Η μεταβίβαση των ναυπηγείων σε νέα ιδιοκτησία συνεπάγεται αυτοδίκαια την ολοκλήρωση του συνόλου των διαδικασιών και ρυθμίσεων των παρ. 1 έως 4 και επομένως (...)».

26. Επί του άρθρου 131

Με το παρόν, μεταξύ άλλων, προστίθεται τρίτο εδάφιο στην παρ. 1 του άρθρου 66 του ν. 4849/2021, σύμφωνα με το οποίο, «Για τις λαϊκές αγορές, για τις οποίες δεν έχουν καταχωρισθεί τα ως άνω στοιχεία μέχρι την 31η .10.2022, θεωρείται ότι η αρμόδια αρχή δεν επιθυμεί τη συνέχιση της λειτουργίας τους, και καταργούνται αυτοδικαίως». Θα ήταν ενδεδειγμένο, η λέξη «επιθυμεί» να αντικατασταθεί από τη λέξη «εγκρίνει».

27. Επί του άρθρου 141

Ο τίτλος του παρόντος, στο κυρίως μέρος του νομοσχεδίου, έχει ως εξής: «Προγράμματα τουριστικής προβολής και συνδιαφήμισης των Περιφερειών με τον διωτικό τομέα - Τροποποίηση του άρθρου 57 του ν.4875/2021» (η λέξη «ιδιωτικό» εκ παραδρομής αναγράφεται ως «διωτικό»). Στο οικείο σημείο του πίνακα περιεχομένων ο τίτλος του άρθρου αναφέρεται ως εξής: «Προγράμματα τουριστικής προβολής και συνδιαφήμισης των Περιφερειών με τον ιδιωτικό τομέα - Τροποποίηση άρθρου 57 του ν.4875/2021» (εν προκειμένω δεν υπάρχει η λέξη «του»). Για νομοτεχνικούς λόγους, πρέπει να γίνουν οι σχετικές διορθώσεις.

28. Επί των άρθρων 142-167 (Μέρος Γ')

Με τις προτεινόμενες διατάξεις του Μέρους Γ' ρυθμίζονται κατά συστηματικό τρόπο οι Μουφτείες της Θράκης ως αποκεντρωμένες δημόσιες υπηρεσίες επιπέδου γενικής διεύθυνσης, με αποστολή την εξυπηρέτηση των θρησκευτικών αναγκών, τη διαχείριση των θρησκευτικών υποθέσεων των Ελλήνων πολιτών μελών της μουσουλμανικής μειονότητας Θράκης, και την άσκηση ειδικών δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων. Παράλληλα, ρυθμίζεται η διαδικασία επιλογής, οι αρμοδιότητες και η εν γένει υπηρεσιακή κατάσταση των Μουφτήδων. Ο Μουφτής είναι ανώτερος θρησκευτικός λειτουργός της μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης και διοικητικός προϊστάμενος της οικείας Μουφτείας. Παράλληλα, ασκεί ειδικές δικαιοδοτικές αρμοδιότητες επί ζητημάτων οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου μεταξύ Ελλήνων πολιτών μελών της μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης που δηλώνουν ότι επιθυμούν να υπαχθούν στην εν λόγω ειδική δικαιοδοσία.

Για την πλήρωση κενωθείσας θέσης Μουφτή εκδίδεται προκήρυξη, συντάσσεται κατάλογος υποψηφίων και διατυπώνεται αιτιολογημένη γνώμη από ειδική Συμβουλευτική Επιτροπή περί της επάρκειας των υποψηφίων. Η Συμβουλευτική Επιτροπή αποτελείται από τριάντα τρία μέλη, τα οποία είναι Έλληνες πολίτες, μέλη της μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης, και επιλέγονται, πέραν του Τοποτηρητή Μουφτή, με δημόσια κλήρωση μεταξύ επιφανών διδασκάλων, Ιμάμηδων και ιεροδιδασκάλων, ενώ πέντε επιφανείς θεολόγοι της μουσουλμανικής θρησκείας υποδεικνύονται από τον τοποτηρητή Μουφτή. Η επιλογή γίνεται από τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, και ο Μουφτής διορίζεται με προεδρικό διάταγμα.

Με την ανωτέρω διαδικασία διασφαλίζεται, κατά την αιτιολογική έκθεση (σελ. 613), «ο σεβασμός των αρχών του Ισλάμ ως προς την επιλογή Μουφτή σε μη μουσουλμανική χώρα, μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (με διαδικασία σύμφωνη με την από 25.8.2016 ιερονομική ρήτρα των Μουφτήδων της Θράκης).» Επισημαίνεται ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας δέχεται ότι είναι συμβατός με το Σύνταγμα και το διεθνές δίκαιο ο διορισμός των Μουφτήδων βάσει ειδικών προσόντων μετά από διαδικασία στην οποία συμμετέχει και το μουσουλμανικό στοιχείο με θρησκευτικούς λειτουργούς του, καθώς και επιφανείς μουσουλμάνους πολίτες της περιφέρειάς τους, διαδικασία η οποία εξάλλου διασφαλίζει την πολιτική αμεροληψία, αλλά και την εν γένει ανεξαρτησία των Μουφτήδων, καθώς και την προστασία των πολιτών, των οποίων οι έννομες σχέσεις θα μπορούσαν να επηρεασθούν από πράξεις ή πα-

ραλείψεις αυτών ως δημοσίων οργάνων (ΣΤΕ 466/2003, 1333/2001). Αντιθέτως, «η εκλογή από μουσουλμάνους, [Ε]λληνες υπηκόους, των μουφτήδων, οι οποίοι είναι ανώτατοι δημόσιοι υπάλληλοι, και ασκούν σε ορισμένες υποθέσεις καθήκοντα δικαστικής φύσης θα αποτελούσε σημαντικό ρήγμα στον τρόπο ορισμού των δημοσίων υπαλλήλων αλλά και των δικαστικών λειτουργιών στην ελληνική συνταγματική έννομη τάξη και είναι, προφανώς, ασύμβατη με την (...) αρχή της ίσης μεταχείρισης και της πλήρους εξομοίωσης, όσον αφορά την άσκηση των ατομικών και των πολιτικών τους δικαιωμάτων, των [Ε]λλήνων υπηκόων της μουσουλμανικής μειονότητας της Ελλάδας με τους λοιπούς [Ε]λληνες υπηκόους» (ΣΤΕ 466/2003). Συναφώς, έχει γίνει δεκτό από την Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας ότι, υπό το φως της σύνθετης ιδιότητας των Μουφτήδων (θρησκευτικοί λειτουργοί, δημόσιοι υπάλληλοι και φορείς άσκησης δικαιοδοτικών καθηκόντων), είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα και το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η θέσπιση ορίου ηλικίας για την υπηρεσία τους (ΟλΣΤΕ 2100/2019).

Τέλος, κατά το άρθρο 148 παρ. 3 του νομοσχεδίου, όπως και κατά το ισχύον δίκαιο (ν. 1920/1991), οι Μουφτήδες είναι δημόσιοι υπάλληλοι και, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, έχουν τις κατά το Σύνταγμα και τους νόμους υποχρεώσεις των δημοσίων υπαλλήλων. Σύμφωνα με το άρθρο 103 παρ. 1 του Συντάγματος, οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι εκτελεστές της θέλησης του Κράτους και υπηρετούν τον λαό. Εν προκειμένω, η υπαγωγή στην κατηγορία των δημοσίων υπαλλήλων πρέπει να γίνει νοητή σε συνδυασμό με την τριπλή φύση των Μουφτήδων ως θρησκευτικών λειτουργών, δημοσίων υπαλλήλων και ασκούντων ειδικά δικαιοδοτικά έργα. Κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων, οι Μουφτήδες δεν εντάσσονται μεν στην δικαστική λειτουργία του Κράτους, ούτε αποτελούν δικαστικούς λειτουργούς (ΟλΣΤΕ 1822/2020 σκ. 14), πλην όμως, υπό το φως της φύσεως των οικείων καθηκόντων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι κατά τούτο οι Μουφτήδες έχουν ιδιότητα δημόσιου λειτουργού. Αυτονοήτως, η άσκηση των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων αποτελεί ζήτημα δημόσιας και δη συνταγματικής τάξεως, και δεν απορρέει από δικαιώματα θρησκευτικής ελευθερίας (ΟλΣΤΕ 1822/2020). Αντιθέτως, η σφαίρα δράσης που ανάγεται σε πνευματικά ζητήματα προστατεύεται από το άρθρο 13 του Συντάγματος.

Κατά τα λοιπά, ως προς τις δικαιοδοτικές αρμοδιότητες του Μουφτή, βλ. αναλυτικώς την απόφαση ΟλΣΤΕ 1822/2020 και, συναφώς, την Έκθεση της

Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής των Ελλήνων επί του νομοσχεδίου «Τροποποίηση του άρθρου 5 του ν. 1920/1991 (Α΄ 11), με τον οποίο κυρώθηκε η Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου «Περί Μουσουλμάνων Θρησκευτικών Λειτουργιών» (Α΄ 182)» (ν. 4511/2018).

Αθήνα, 27 Ιουλίου 2022

Οι Εισηγητές
 Αλεξάνδρα Καρέτσου
 Νικόλαος Παπασπύρου
 Αναπληρωτής Καθηγητής της Νομικής Σχολής
 του Πανεπιστημίου Αθηνών (παρατ. υπ' αριθμ. 28 για το Μέρος Γ΄)
 Νικόλαος Παπαχρήστος
 Επιστημονικοί Συνεργάτες
 Δημήτριος Βασιλείου
 Γεωργία Μακροπούλου
 Ειδικοί Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
 Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
 Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
 Αναπληρωτής Καθηγητής
 του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
 Επιστημονικών Μελετών
 Αστέρης Πλιάκος
 Καθηγητής του Οικονομικού
 Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
 Κώστας Μαυριάς
 Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών